

Liget

2021-7
július

TARTALOMJEGYZÉK [XXXIV. évfolyam 7. szám]

Kállai Katalin TALÁN ÍRNI EGY VERSET	4
Vörös István A MÁS BAJA	6
Fecske Csaba KILÁTSZIK BELŐLEM	8
Nacsinák Gergely András AGELASZTOKRÁCIA	10
Győri Orsolya CSATORNAHARCOSOK	15
Czilczer Olga KENDŐ A SZÉLBEN	17
Bene Zoltán MÁSODÁLLÁS	19
Taizs Gergő TAPINTATBÓL NEM	28

Petrik Iván ÁLLAT ÁLLAT	30
Ágoston Tamás KÓPÉ	68
Nacsinák Gergely András LAPSZÉLCSEND	70
Boda Magdolna RENDAHAGYÓ ANATÓMIA	91
Gerber Erika A MAMA KEDVÉÉRT	93
Matuszka Máté KÖDHÚROK	97

Kiadja | Liget Műhely Alapítvány
1122 Budapest, Kíssvábhegyi út 4-6.
info[kukac]ligetmuhely.com

ISSN 1789-4980

Alapító szerkesztők | Levendel Júlia, Horgas Béla
Felelős szerkesztő | Horgas Judit
Tervezőszerkesztő | René Margit
Főmunkatárs | Szirmai Panni
Olvasószerkesztő | Bognár Anikó
Tudományos lektorok | Kiss Lajos András, Victor András

Kállai Katalin

TALÁN ÍRNI EGY VERSET

2021-07-01 | **VERS**

talán írni egy verset
fenét
akkor írni egy fenét
ugyan
ugyanarra gondolunk
ki vagy
ki vagyok
még
már

az az alkony
ott annál a tónál
tenger
patak
túlfolyó
ott az a tekintet
fölfelé pislog
széthasítja
a víz alatti teret
a szikkadt eget kémleli
ott az a tekintet
a léted halála
nem
a halál előtti lét
a kétségbeesés
mely elhiszi
hogyan lesz utána valami
mert nem lehet mindig így
mint a halál előtt
ha mindig így van
mindig a halál előtt van

kép | jumpstory.com

Vörös István

A MÁS BAJA

2021-07-10 | **VERS**

Míg azt hiszed, veled sosem
történhet semmi baj,
nem téged ránt a félelem
össze egy eldugott helyen,
s ha félsz is, elmúlik hamar,

míg azt hiszed, sosem veled
kezdődik el az örület,
addig a más baja zavar,
a rend elleni lázadás

lesz számodra, és semmi más.
Azt hiszed, amíg nem veled
játszik rémet a réműlet,

addig a sors a sor alól kiás.
Eldobott ásók mindenütt.

az óra már nem délben üt,

+

nem is negyedkor,
hanem óra tizenhárom alatt,
amikor van egy pillanat,
amely úgy kiáll az időből,
ahogy utólag a gyerekkor.

Bár valamit belőle megőrzöl,
végtelensége elszalad.

Míg azt hiszed, csupán veled
tesz kivételt az örület,

s időt szakít a nemlét-ápolásra,
a tévedésed mindenki átlátja.

Mindenki több, mindenki jobb

attól, amit te magadról hiszel,
így juthatsz végül egészen közel
ahhoz, mi másnak sosem volt titok.

Fecske Csaba

KILÁTSZIK BELŐLEM

2021-07-03 | **VERS**

ez itt a talpamhoz tapadva
Miskolc megyei jogú város
lakóhelyem fél évszázada már
egykor szerencsét próbáló

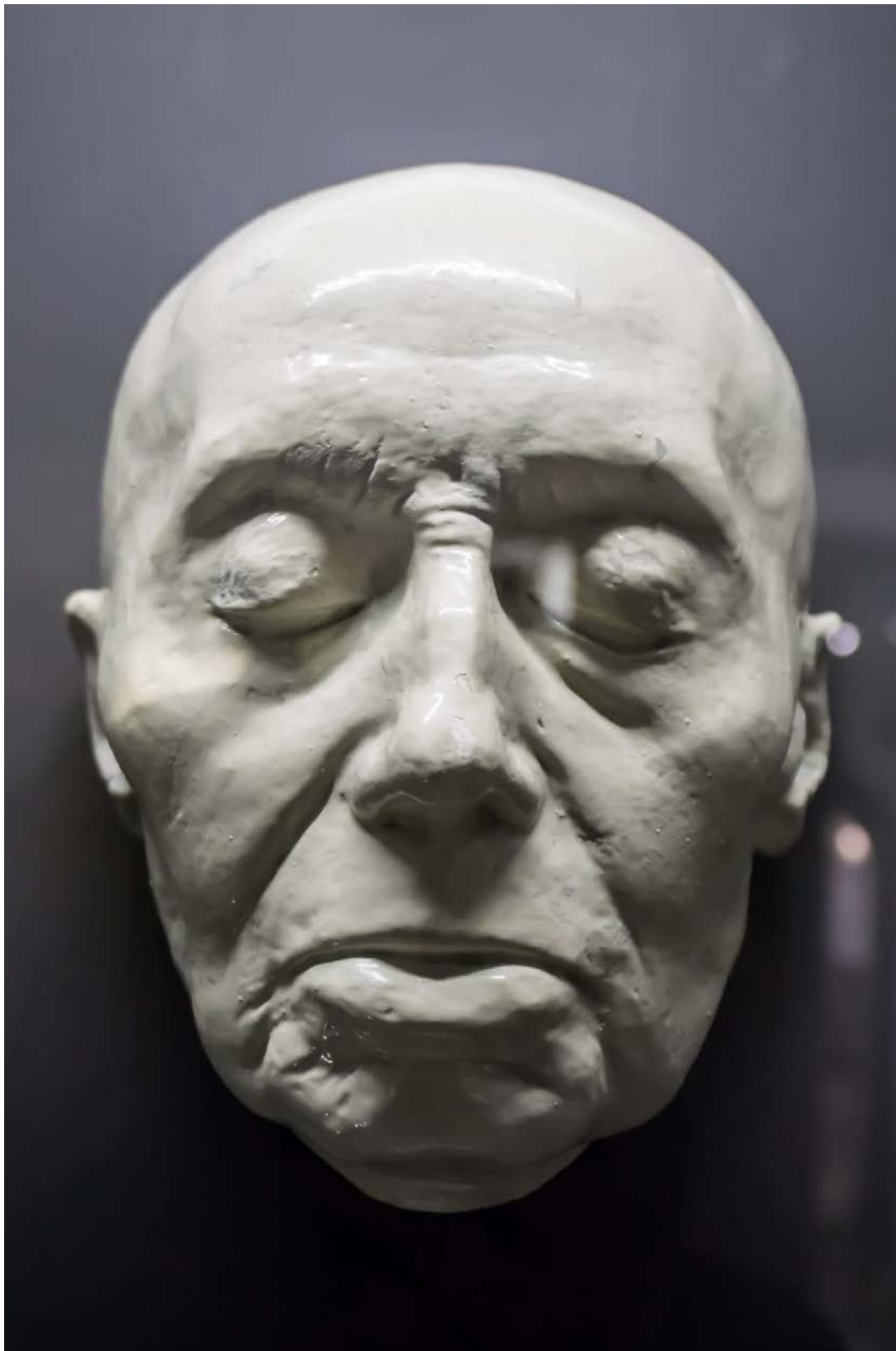
fiúként rántott magához
és ha nem is mondták sokáig
jöttmentnek néztek mi tagadás
máig kilátszik belőlem Szögliget
mint falusi legények farzsebéből
a nyeles fésű vasárnap délután
a mozi előtt egyik év fölzabálja
a másikat a város a falut hogy az
egyik ne lakjon jól de a másik
elfogyjon lassan fattyút hoz világra
a megejtett emlékezet szomorú
arcok tapétázzák ki éjszakáimat
egyedül vagyok kétségbeesetten
bámulom a holdat a Teremtő
ödémás kézfejét míg föl nem fal a sötét

kép | jumpstory.com

Nacsinák Gergely András

AGELASZTOKRÁCIA

2021-07-18 | ESSZÉ

Minden jel arra utal, hogy most jobb lesz, ha veszünk egy nagy levegőt, s az elkövetkező egy évre – persze az is lehet, hogy többre –, felkészülünk az agelasztok uralmára. Mert bármelyik választáson bármelyik fél győzzön is, addig úgylis az agelasztok lesznek majd hatalmon, egyébként attól tartok, azután is. Nincs mit tenni: mert itt most a téttel van elfoglalva mindenki, a tét pedig kétségkívül nagy, persze nem azért, mintha az ország, amelyért marakodnak, nagy lenne, hanem mert a pénzösszeg tetemes, ami az országhoz jár, márpedig a pénz komoly dolog, ebből pedig az következik, hogy ami itt folyik és folyni fog, azt komolyan kell venni. Vagyis vegyük komolyan a teljes képtelenséget.

A teljes képtelenséghez komoly képet vágni, ahhoz humor kellene: de most politikáról beszélünk, aminek viszont a nevetés esküdt ellensége. Ami, melleleg minden szellemi lakmuszpapírnál hívebben mutatja ki a politika ördögi természetét.

a kiút lehetősége

Hogy miért épp a nevetés a politika rémálma – illetve ebből következően a nevetségesség a politikusé –, arra alighanem megint csak a jó öreg bécsi szkeptikus, Freud találta fején a szöveget. Elmélete szerint a nevetés oka abban keresendő, hogy a vicc mindig eggyel több lehetőséget villant fel, mint amennyire számítunk, a nyomában felhangzó kacaj pedig e váratlan feletti döbbenet

kirobbanása, a felszabadulás ösztönös kifejeződése. Mármost az „eggyel több lehetőség” voltaképpen a kiút lehetősége, a kiúté, bármilyen természetű nézetek és dilemmák kutyaszorítójából: kilépés a hagyomány, a gondolkodás vagy éppen – nagyon gyakran – a hatalom részről felállított és abszolútnak tetsző keretek közül; a szabadság villámlásszerű tapasztalata. Tökéletesen érthető, ha az ilyesmi nincs ínyére annak, aki épp a keretek kialakításában érdekelt, hiszen a politika végül is az uralom technikáinak összessége, az elhíttetés művészete (nem pedig a meggyőzésé, ezt fontos tisztázni), és mint ilyen, nemigen tud mit kezdeni azzal, aki épp nevet, vagyis kívül tartózkodik a kívánatos kereteken.

A hatalom álma a megszelídített, élet vesztett humor, az ártalmatlan nevetés – pontosan azért, mert tudja, hogy van olyan biztonságos pozíció, amely felette áll a törvényeknek, van akkora vagyon, amely érinthetetlen, van olyan befolyás, mely megkérdőjelezhetetlen, és mindezzel jólőre körül is bátyázta magát, a nevetés ezeket a gondosan megépített falakat egyetlen pillanat alatt tökéletesen átlátszóvá teheti. Vagyis képtelenség olyan magas tornyot építeni pozícióból, pénzből, befolyásból, lehetetlen olyan mély pincét, bunkert, páncéltermet fúrni, és lehetetlen olyan messzire menekülni, ahová a nevetés nem hallatszik el. Ha már semmi az égvilágon nem sebezheti meg, a nevetségesség úgy is leterítheti. Csakhogy humor, él nélkül, megint csak nincs semmi.

Az egyetlen, ami biztosítékot adhat, az agelasztok uralma. A dolgokat az abszurditás olyan fokára emelni, hogy azon nevetni már senkinek se legyen kedve, illetve akinek mégis lenne, az a többiek értetlenségével és rosszalló pillantásaival találkozék. Az agelaszt az az ember, aki nem nevet. Hogy már nem, még nem, vagy sosem nevetett, nem tudni. Gyanítom, talán az utóbbi, mert a szót Rabelais – aki az agelasztokat leírta – végül is a görög mitológiából kölcsönözte: Démétér, amikor az alvilágba elhurcolt lányát, Perszephonét keresi, és mind csüggedtebb bolyongásai során végül eljut Eleusziszba, ott leroskad egy kőre, és vigasztalhatatlanul, reményvesztetten ül: nos, ezt a követ nevezik *agelaszté petrának*, a mosolytalanság kövének. Eleusziszban ma is megtalálható. Remény híján nem lehet nevetni, mert a nevetés maga a kiút, vagyis a remény aktualizálása.

legfeljebb kínos

Rabelais persze maró gúnnyal emlegeti ezt az embertípust – utálta és megvetette őket, valószínűleg félt is tőlük –, de arra talán ő sem gondolt, hogy eljöhét az idő – reménykedjünk, inkább időszak –, amikor ez a

kedélytelen, komor típus jut uralomra, és átveszi a társadalom roppant kórusának főszólamát. Az agelaszt elvárja, hogy rezzenetlen arccal nézzük végig, amint egy teljes ország vesz részt valami abszurd performanszban, és fogadja el játékszabálynak a bornírtságot, asszisztál a nonszenszhez – és nem is érti, min hüledezünk, hiszen itt elejétől a végéig komoly dolgok forognak kockán. A helyzet az, hogy a kedélytelenség térnyerése önmagában még nem nyílt diktatúra. Kinevetni ezt az egészet, olyasfajta illetlenség, mint disztingvált népek jelenlétében szellenteni. Nem tilos, legfeljebb kínos. De van tovább is. A hatalom, biztos, ami biztos, az agelasztot kedveli, de George Meredith azt is észrevette, hogy létezik egy következő fokozat a humortalanságban, ez pedig a miszogelaszt: a „nevetésgyűlölő”, aki nem hogy maga nem mosolyodik el, de azt sem képes elviselni, ha másvalaki mellette mosolyog. Nem kedélytelen ember ez, hanem keserű. Aki nemcsak képtelen átlépni a nevetés-nyitotta kapun, de szíve szerint befalazná azt. Az egyetlen, amiért nem teszi, mert szegény, nem ismeri fel, és így fogalma sincs, hol keresse, hiába áll tettere készen kezében téglával-habarccsal. Alighanem ez a szerencsénk.

kép | jumpstory.com

Győri Orsolya

CSATORNAHARCOSOK

2021-07-05 | VERS

Rácsba zárt, behatárolt idegen.
Szemét? Míg eléri a föld szintjét
egy év is elsasszéz. De teleszkóprügyeit
kidugva drámája nem ért véget.

Esély helyett masszív, új keretet kap.
ideális esetben fűkasza áramköre-aksija
csődöt mond, az acélkés haladékot ad,
rút csatornafedél-otthona megvédi

egy-két évig még, aztán autókerék.
Nem kerülheti sorsát, kitörés a mélyből
nincs, csak haladék volt.

Vacillálni? Min? Allegória, kép,
mely retinába ég. Egy növény –
nem elég vad, pedig gesztenye.

kép | a szerző fotója

Czilczer Olga

KENDŐ A SZÉLBEN

2021-07-12 | VERS

Csak vedd hozzá az anyag hullámzását
az emlékezet átfesti színeit
szép kell-e szebb új újabb mint ez itt
a lecsapódott nyílászárón át

leng idéz huzatot pár pillanatát
a szárnyas létnek a helyközi buszon
ülsz szemben a feledés egy utason
szürkébe kopott ing a múlt saját

állomását lesi már ablakát
mi szállhat ott az ablak mit terel
szürkének a tarka mivel felel

az idő zöldjén rügyek ütnek át
a szélben tar ág egy megálló melyen
fönnakad a pöttyökkel hintett selyem

kép | jumpstory.com

Bene Zoltán

MÁSODÁLLÁS

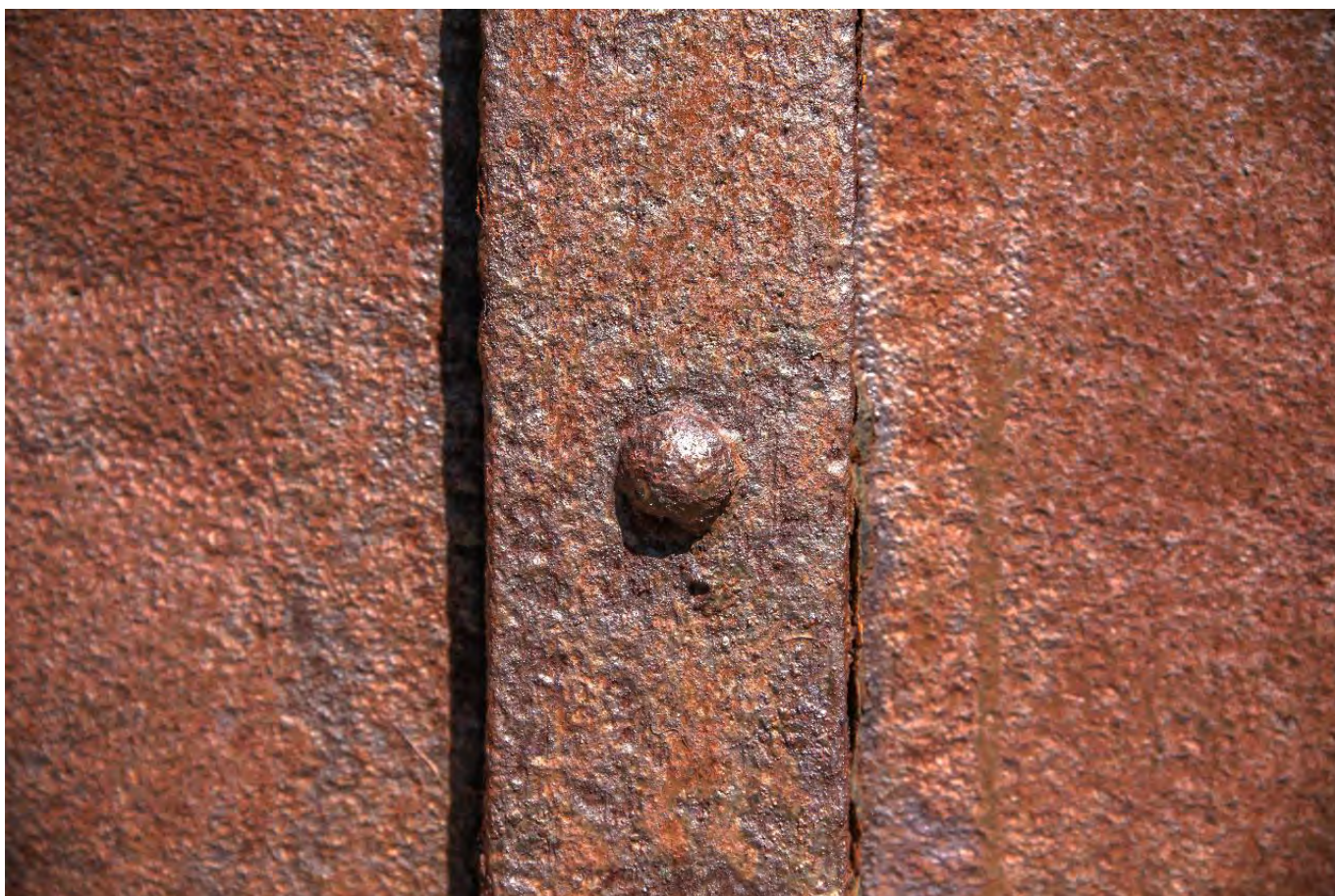
2021-07-04 | NOVELLA

Juli tálcán viszi be a kávéét az apjának. Régebben csak vasárnaponként kényeztette így, de mióta az öreg nem dolgozik, olykor hétköznapi is a kedvében jár. Az apja nagyon szereti a kávéét. Mindig forrón, feketén, cukor nélkül issza. Most is élvezettel szürcsöli.

– Ettől fölélédnék bármikor!

- Kilencre megyek a Németékhez, aztán bevásárolok - mondja Juli. - Legkésőbb tizenegy felé itthon leszek, összedobom az ebédet egyre vagy kettőre. Jó?
- Persze. Jó. Úgyse vagyok korábban éhes.
- Hozzak valamit?
- Nem kell semmi. Mit csinálsz a Németéknél? A hétvégén voltál, nem?
- Hárman is elmentek a varrodából, gondoltam, hátha...
- Nem elég, hogy ganézol utánuk?
- Apu! Nagyon kell a pénz! Tudod, nem?
- Jól van, na. - Az utóbbi időben néha már-már tart a lányától. Olykor mondogatja is a telefonban, amikor a nővérével beszél, hogy a lány viseli náluk a kalapot.

– Még emlékszem rá, milyen szarrágó senki volt – jegyzi meg azért csöndesen. – Most meg ő itt a Jani!

– Ez van – Juli elveszi a tálcát, indul ki a szobából. – Ő legalább boldogul. Te meg összegereblyézhetnéd a leveleket!

– Ha nem mondod is...!

Juli fölhúzza a cipőjét, magára kanyarítja átmeneti kabátját, elindul. Németék néhány háznő laknak. A varroda tulajdonosa az irodában ül, amely voltaképpen a melléképület első helyisége, a hátsó kettő maga az üzem.

– Jó napot!

– Kezit csókolom, Julika! – vigyorog Német. – Itt felejtett valamit? Valami baj van?

– Nem, nem, Német úr, minden rendben. Csak hallottam, hogy elment három lány. Gondoltam, talán jó leszek valamelyik helyére.

Nem köntörfalaz. Ilyen a természete.

– És a takarítás? A feleségem nagyon elégedett magával!

– Azt is elvégzem, nem probléma.

– Milyen idős maga, Julika? – vonja föl a szemöldökét Német, és vizsla tekintettel méregeti a lányt.

– Huszonkilenc.

– Dolgozott már varrodában?

– Igen. Egy évig, úgy tíz évvel ezelőtt. Otthon azóta is gyakran varrogatok, van egy régi gépem, még anyámé volt. Nem jöttem ki a gyakorlatból.

- Helyes - Német kopaszodó fejét simogatja. - Holnap kezdhet. Minimálbér, többet nem adhatok. Hat hónap próbaidő. A papírokat majd idővel elintézzük. Megfelel?
- Megfelel. Vizszontlátásra!
- Viszlát, Julika!

Juli magára ölti a világoskék köpenyt. Ketten matatnak az öltözőben. Korán van, a többiek még nem érkeztek meg. A fiatal lány, Zsaklin, aki mellette öltözik, idiótán nevetgél.

- Min nevetsz? - kérdezi Juli.
- Egy hete vagy itt, nem?
- De. Egy hete.
- Nem tűnt még föl?

– Micsoda?

– Hogy az egész öltöző be van kamerázva!

Juli körbepillant, elpirul.

– Hülyeség! – jelenti ki végül.

– Dehogy hülyeség! – komolyodik el Zsaklin. – Nézd! Ott, a sarokban az egyik, a másikban a másik. Valószínűleg még több is van. Nem könnyű észrevenni, mert nagyon picik. Állítólag valami régi, hülye filmben volt ilyen, hogy bekamerázták a női öltözőt, Német onnan vette az ötletet. Mindenki tudja, hogy vesznek minket.

– Baromság...

– Csak azt nem tudják, hogy fõnn vagyunk az Interneten is – vág a szavába Zsaklin diadalittasan. – A tesóm tegnap este megtalálta. Online közvetítés meg rögzített anyagok.

– Csak úgy mondod... – habog Juli.

– Nem mondta el rajtam kívül senkinek, nem hülye gyerek az!

– Kicsoda?

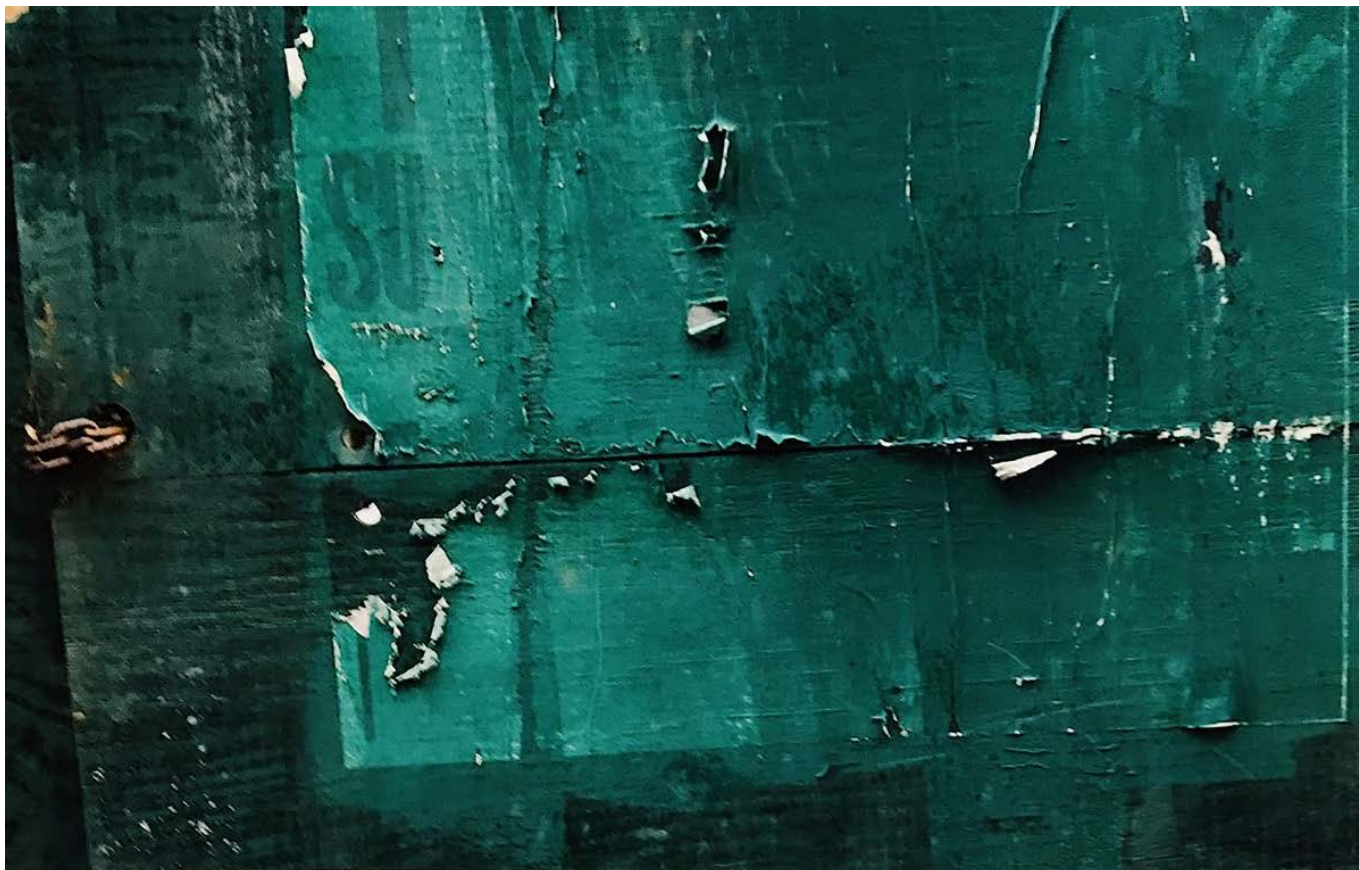
– A tesóm! Nem vetted észre, hogy harmincöt fölött senki sincs? Meg aztán láttam is a neten, mondom. Válogatni lehet a videók között. Van, amelyiken öltözünk, van, amelyiken a Német kefél a Jenniferrel vagy a Lucával.

– Ezt már tényleg nem hiszem! – fakad ki Juli. – Két éve járok hozzájuk takarítani, a fõnök rendes ember!

– Majd nézd meg, ha nem hiszed – vonja meg a vállát Zsaklin. – Ha eljössz hozzánk valamelyik este, megmutatjuk.

– Meg tudom nézni egyedül is.

– Nem hiszem. Az oldal címét nem mondom meg csak úgy, magadtól meg nem találsz meg, hidd el.

Juli aznap este ott ül Zsaklinéknál, a számítógép előtt. Egy nyurga kamasz mutatja a weboldalt. Valóban az öltöző látható a videókon, és ők, ahogy vetkőznek, öltöznek. És tényleg akad szexjelenet is. A nőket föl lehet ismerni, a férfit nem. Figyel, hogy ne arccal forduljon a kamera felé. Lehet a Német is, lehet bárki.

– A lelked a vállalatot illeti meg – dúdolja a fiú.

– Meg a tested is! Másodállásban pornószterek vagyunk – nevet Zsaklin. – De a többieknek azért ne mondd el! Jobb, ha azt hiszik, csak magának vesz föl minket.

– Akkor nekem miért? – Juli kimondottan dühös.

Zsaklin gúnyosan elvigyorodik.

– Mert te vagy az egyetlen, aki észre sem vette a kamerákat!

Juli fölháborodva rohan el. Haragszik Zsaklinra. És haragszik magára, amiért haragszik rá. Meg se áll Németékig.

– Fölmondok! – vágja az ajtót nyitó férfi arcába. – És takarítani sem jövök többet!

– Jó estét! – mondja Német higgadtan. – Jöjjön csak be.

– Nem jövök! Fölmondtam!

– De miért?

– Láttam a videókat az interneten! Maga szemét alak!

Másnap reggel megint tálcán viszi be a kávé az apjának.

– Nem mentél dolgozni?

– Nem megyek többet.

– Nagyképű, újgazdag népség. Mondtam, nem?

– Mondtad.

Éppen a tálcát akarja kivinni, amikor csöngetnek. Megy, ajtót nyit. Német áll előtte.

– Mit akar?

– Nézze, Julika. Nem kell nálam dolgoznia, de a takarítást vállalja el továbbra is, kérem! Többet fizetek majd. Nézze, most is hoztam egy kis pénzt. Jutalmat. Nem sok, csak százezer forint. Vegye el, megérdemli.

- Menjen innen, Német úr! – sziszezi Juli. – Tűnjön el innen, míg ki nem jön az apám!
- Julika! Ugye, nem neheztel?
- De! Neheztelek! És nem kell sem a pénze, sem a munkája!
- De...
- Ne legyen beszarva! Nem beszélek senkinek az ocsmányságairól! Csak takarodjon innen azonnal!

Német sarkon fordul, az utcára érve azonban, miután behúzza maga mögött a kaput, a pénzes borítékot bedobja a postaládába. Juli délután találja meg. Először felháborodottan rohanna Németékhez, hogy visszaadja, aztán csak áll, a kezében

tartott pénzre mered. Lassan lehiggad, a borítékot zsebre teszi. Az apjára gondol. A drága kávéra, a drága... mindenre. S talán magára is egy kicsit. Lesüti a szemét.

– Jött valami? – kérdezi az apja, amikor visszatér a házba.

– Semmi – válaszol. – Holnap bemegyek a városba, körülnézek, hátha van valami állás. A takarításból nem lehet megélni. Főleg, hogy csak három helyre járok már.

– Németékből ennyire elegend lett?

– Hagyjuk ezt – legyint fáradtan Juli. – Majd találok valamit.

– Persze – bólogat az apja. – Majd találasz valamit.

Másnap Juli munka után jár a városban. A következő két napon is. Pénteken otthon marad. Szombaton elmegy takarítani Németékhez. Hétfőn a varrodába. A főnök kedvesen mosolyog rá.

kép | jumpstory.com

Taizs Gergő

TAPINTATBÓL NEM

2021-07-17 | VERS

Évek óta fotózod és albumba szerkeszted
a testeden megjelent zúzódásokat. Dokumentálod
a változó színeket, hogyan bomlanak traumád
foltjai. Érkép e táj, gondolom, de te
egyszerűen biológiai vízjelnek nevezed,

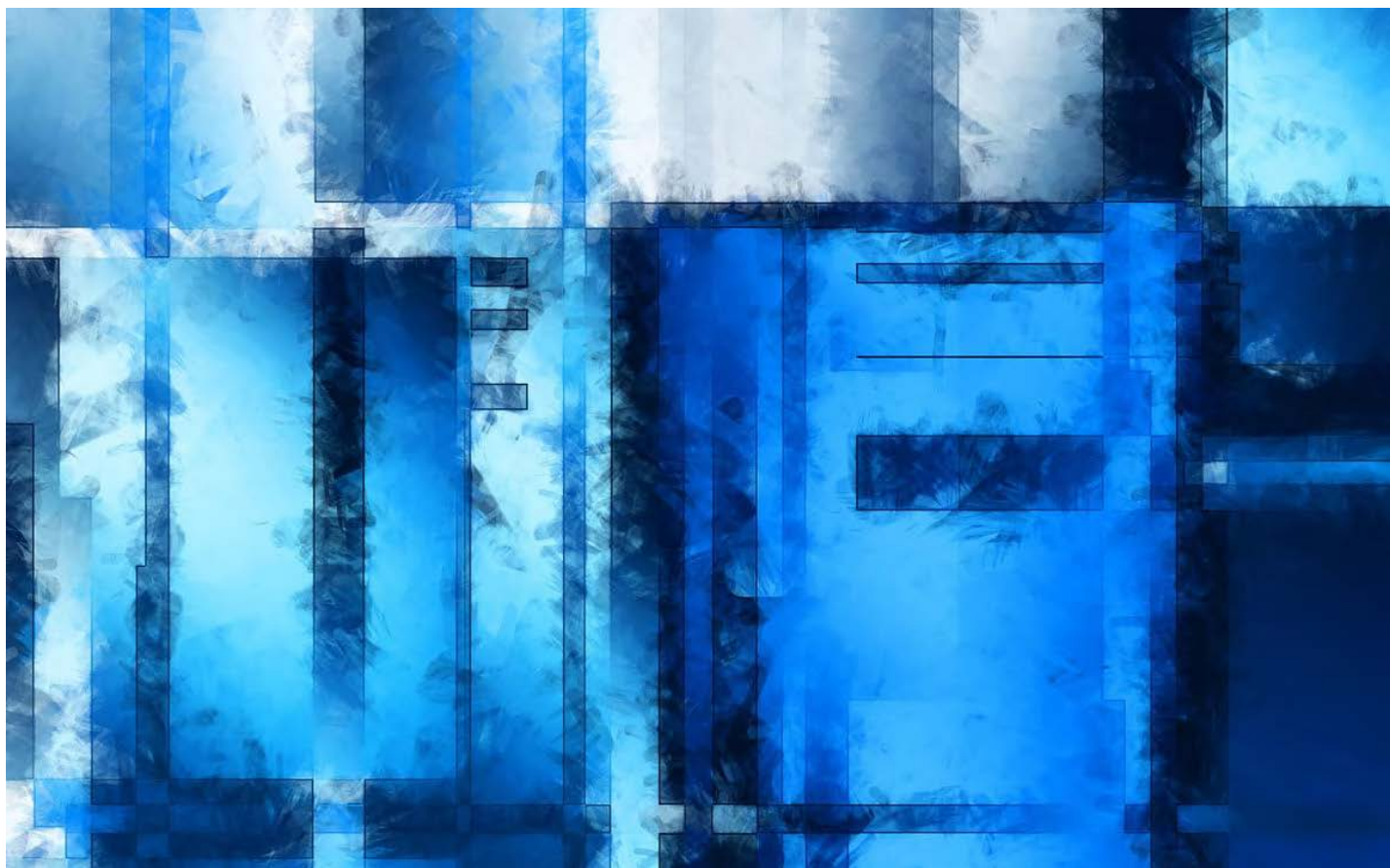
hol vörösnek, hol zöldnek, egy félrement
mozdulat adatkészletének, mellyel azonosíthatod
az asztal sarkát, kilincs ívét, életlen és tompa
tárgyakat. Nem félsz felnézni az égre,
addig meredni rá, míg tapinthatóvá válnak
tévedéseid. A végtelen töréspontokból
fraktálok folytonossága nyílik: bevérző
percek szervező elve. Máskor arcodra szegezett
titkaid mögül méregeted a csend mélységét.
Mocsárszagot lélegzel be, tapintatból nem
nézel rám, ha utánozlak és fuldokolni kezdek.
Nem tudom, mikor vagyok elviselhetetlenebb:
ha hasonlítani próbálok rád,
vagy ha egyáltalán
fel sem ismerlek.

kép | jumpstory.com

Petrik Iván

ÁLLAT ÁLLAT

2021-07-16 | NOVELLA

(állat)

Mi a közös egy leszakadt inggombban, egy tál thai csirkében és a nyugdíjbiztosításban? Semmi. Ez a semmi pedig maga Állat. A semminek teljesen nyilvánvaló szivárgása, oldódása, kicsapódása. Semmi, semmi, semmi.

Semmi – mondta az éjszakára az irodaházban rekedt magányos dolgozó, amikor annyira magára maradt, hogy megijedt az emeleteken átszaladó különös zajoktól. Még korán van – mondta ugyanekkor Állat, és folytatta a munkát.

itt hal meg

Végül azonban nyugdíjba vonult. Hogy kicsoda? Hát Állat. Észre sem vettük, vagyis fel sem tűnt, vagyis alig hittük el. Nincs mit szépíteni, az az igazság, hogy a fene sem törődött vele. Ha ritkán eszünkbe jutott (leginkább kényszerből), úgy gondoltunk rá, mint aki örökre itt marad, de legalábbis itt hal meg (ha meghal egyáltalán, azaz képes egy ilyen, végeredményben mégiscsak emberi gesztusra).

Végül azonban (még ő is) nyugdíjba ment, és egy olyan főnöki szobából, amelynek az ajtaja csak nagyon ritkán nyílt meg előttünk, utasítás érkezett: el kell búcsúztatnunk Állatot. Az utasítás ellenére azonban senki sem igyekezett kézbe venni az ügyet. Megszervezni az összejövetelt, időpontot egyeztetni minden érdekelttel, pénzt gyűjteni, ajándékot venni és a többi, és a többi. Még mielőtt nagyon kínossá vált a dolog, valakinek eszébe jutott, hogy szól egy másik valakinek, hogy szóljon annak a valakinek, aki beléphet hívás nélkül azon a bizonyos ritkán megnyíló ajtón, és ez a valaki adja elő udvariasan: összejövetel nem lesz, csak ajándék. Azt pedig majd egy kisebb küldöttség fogja átadni Állatnak – mivel nem jár már be, jobb híján, az otthonában.

Gyorsan megkaptuk a választ: összejövetel márpedig mindenképpen kell! Ebben az utasításban az is szerepelt, hogy végtére is nem akármiről van szó. Nem akármiről? Tényleg nem. Hiszen Állatról volt szó. Állatról.

(Állat)

Hirtelen mindenki azt latolgatta, hogy ki is volt ez az Állat. Felidéztük a hozzá fűződő emlékeinket. Legalábbis megpróbáltuk. Mert bármennyire erőlködtünk, nem sok jutott eszünkbe. S hogy miért? Mert senkivel sem volt jó viszonyban. És ez sem igaz. Senkivel nem volt semmilyen viszonyban. Legalábbis így éreztük, és ebben az érzésben mindannyian osztoztunk. Állat sosem tartozott igazán közénk. Állat leginkább a semmink volt, a vállalati nagy semmink.

Később azonban meglepő dolgok merültek fel. A második meglepetés mindjárt akkor ért minket (elsőnek azt tekintettük, hogy Állat nem akárki), amikor pontosan számba vettük a tényeket. Az egzakt, kétségbevonhatatlan tényeket, amelyeket Állatról tudni véltünk. Csak néztünk bután, mindjárt az első kísérletek után. Ez meg hogy lehet? Nyomozni kezdtünk, és nem tehattünk mást, be kellett látnunk, hogy tévedtünk. Jelentkezett ugyanis néhány kolléga, akikkel (bár ezzel sosem dicsekedtek korábban) rendszeresen szóba állt Állat. Beszélgetésnek talán nem lehet nevezni, mert (a kollégák szavai szerint) Állat mániákusan ismételtett néhány nyilvánvaló hazugságot, vagy, legyünk egyelőre engedékenyebbek, néhány fenemód furcsa és hihetetlen tény. (De ezekről később.)

Állat, pontosabban az Állatra emlékezés rövid ideig valósággal rabul ejtette a cég dolgozóit (néhányukat, akikkel módomban állt szót váltani azokban a napokban, egészen biztosan). Valamit tennünk kellett, és nem rohanhattunk fejjel a falnak. Megfontoltan kellett cselekedünk. Először is én (nem kis önfeláldozásról téve tanúbizonyságot) elvállaltam a búcsúztatás megszervezését, másrészt úgy döntöttünk, hogy még az ünnepélyes búcsú előtt tényleg tisztázzuk, ki is volt Állat.

megöregedett

Ez bizonyult az érdekesebb feladatnak, mert a búcsúbuli a szokott módon lezajlott pár héttel később. (Állat megtette azt a szívességet, hogy elég rondán megsérült a karján, így senki sem a szervezési problémákkal foglalkozott, hanem

Állat sérülésével. Ez volt a slágertéma. A nyugdíjas már csak ilyen, gondoltuk. Bizonytalan mozdulatok, gyengeség, és könnyen megvan a baj. Hogy mibe nyúlt bele? Ventilátorba, húsdarálóba, gyümölcsprésítőbe – nem derült ki. Mindenesetre fel volt kötve az alaposan átkötözött, bepólyált keze. A koszosodó gézen átütött a vér

meg a jód. Nem volt éppen szívderítő látvány. Ráadásul Állat jól láthatóan megsápadt, színtelenebb lett az arca, hajában a roncsolódás szürke színe vetett hullámokat. Vagyis gondozatlanabb lett a haja és ősz. A ráncai végre ráncok lettek, és megkeményedett az arcbőre, de nem férfiasan, hanem betegesen. Meghoztuk az ítéletet: Állat megöregedett pár hét alatt. Mások viszont úgy vélték, hogy csak a súlyos sérülés tette ezt vele, és hozzáfűzték: sok vért veszíthetett. Én és még néhányan (Görbeczki, Szabó) azt gondoltuk, a logikai sorrend fordított. A gyengeségéből adódott a sérülése, és nem a sérüléséből a gyengesége. De, ahogy mondtam, ezen kívül semmi sem történt a búcsúztatáson. Még csak be sem rúgott senki, még csak egy kínos elszólás sem hangzott el, még csak azt sem lehet mondani, hogy a cég történetének legkínosabb, legrosszabb, legfeleslegesebb búcsúpartiját szerveztem meg. Semmiben sem különbözött a többitől. Így aztán sokkal érdekesebb, ami előtte történt.)

(állat Állat)

Egy ebédet úgy intéztünk, hogy mindenki, aki ezt az Állat-féle évtizedet itt töltötte, ezen a munkahelyen, ugyanahhoz az asztalhoz üljön az étkezdében. A legautentikusabb tanúk. Az ötök. Nem voltunk már sokan, a mi szakmánkban is nagy a fluktuáció, kényelmesen elfértünk egy asztal körül. Nehezen kezdődött a beszélgetés, mintha senki sem akarna emlékezni. Jobb híján azt próbáltuk tisztázni, mit is csinált itt Állat? Hogyan dolgozott? Kivel? Kinek? Miért? Úgy tűnt, csak tapogatózunk, senki sem tudott semmit pontosan. Állatnak nem volt barátja, akivel rendszeresen megbeszélte volna a munkahelyi problémáit. Ez szinte természetes. De! Nem voltak ellenségei sem, azaz tényleg nem tudhatjuk, hogyan dolgozott. Mert mostanában csak az ellenségek mutatnak egymás iránt őszinte érdeklődést. Nem tudhatjuk tehát, hogyan, milyen színvonalon, de azt el kellett ismerni, hogy egyfolytában dögözött. Olyan elszántsággal, ami azonnal ellenszenvessé tette. Tipikusan olyan állat volt, aki a munkájának él. Amit egyébként nem élvez, nem is szeret, egyszerűen a kötelességteljesítés kiirtott minden mást az életéből. Innen kapta a nevét. Igazi állat volt Állat.

Lássuk azonban inkább a tényeket. Azokat, amelyeket már első alkalommal össze tudtunk kapargatni az ebédlőben. Először is: mindig sötét zakót viselt. Mindig. Ráadásul ehhez leginkább sötét nadrágot húzott. Hetente váltogatta, de kettőnél több nadrággal egyszerre nem rendelkezett. Ehhez volt nagyjából tíz inge három színben, világos kék, sötét kék, fekete. Így nem adott nagy teret a változatos öltözködésnek, ám bátor kifejezetten elhanyagolt vagy ápolatlan csak akkor volt, ha valami nagy munka közepén már arra sem maradt ideje, hogy az ingeit váltsa. Mégis a legszembetűnőbb, megszokhatatlan viselete az a kis táska vagy szütyő volt, amit a nadrágszíjára erősített. Ott fityegett mindig a derekán, pedig semmi szüksége nem lehetett rá, hiszen egyfolytában zakót hordott, aminek a zsebeiben elfért minden, amit magánál tartott (igazolványok, pénz, akármilyen).

Állat igazi állat volt abban a tekintetben is, hogy nem őszült, csak akkor jelentek meg az első ősz hajszálai (erről már volt szó), amikor nyugdíjba ment. Mégis úgy nézett ki,

mint egy rogyant nagyanyó, aki festeti a haját. Nagyanyó bizony, mert volt benne valami nagyanyós – nem nőies, csak öregasszonyos. Talán az arca puhasága. Állat, de valami visszataszító háziállat (ami csak a helyet foglalja, koszol és enyhén büdös). Nem volt jó vele egy helyiségben tartózkodni. Ő is kerülte mások társaságát, így ha valakivel mégis egy légtérbe keveredett, nehéz volt eldönteni, melyikük menekül ki a másik elől a helyiségből.

bicskanyitogató tulajdonság

Gyávának képzeltük Állatot. Egy gyáva állatnak. Minden jel erre mutatott. Az állandó menekülését mások elől már említettem. Van itt azonban más is. Nem

szeretett senkinek a szemébe nézni. Nem szállt vitába, csak hümmögött a legprovokatívabb kijelentések hallatán is. Láttuk, hogy amikor az utcán sietett a buszmegálló felé, egy hangos szó hallatán inkább átment az út másik oldalára, mint hogy elmenjen egy olyan ember mellett, aki nem fejét lehajtva oson ismeretlen célja felé. A másik bicskanyitogató tulajdonsága a túlzott udvariasság volt. Ez is mindenkit bosszantott. Ebben az Állat-féle összefüggésrendszerben ugyanis az udvariasságát inkább sértésnek éreztük. Mintha a szertartásos udvariasságával tartaná távol magát tőlünk – földi halandóktól. Akárhogyan is, nem volt szívderítő jelenség. Egy cseppet sem. Ez az általános – és mondjuk így –, mindenki által elfogadott kép alakult ki Állatról.

Ezért tűntek teljességgel hihetetlennek az információk, amelyek ugyan csak lassan csordogáltak, csak nehezen buktak felszínre, de szavahihető tanúk szájából hangzottak el. Azt tudtuk, hogy sokáig nem volt saját szobája, és egy sürgős munka miatt még az asztalát is meg kellett osztania J.-vel, akivel így heteket töltöttek egymás közvetlen közelében, igaz meglehetősen régen. Aztán kiderült, hogy G.-vel ugyanazt az iratraktárt használták, és így éveken keresztül nap mint nap összefutottak az épület egyik eldugott szegletében. T-né pedig váratlanul kijelentette, hogy ugyanabban a bérházban lakik, mint Állat. Nohát! Állat lakik valahol! És mióta? T-né elgondolkodott, és azt mondta, hogy úgy nagyjából tíz éve, vagy valamivel több, tehát, körülbelül amióta itt dolgozik Állat. Amikor pedig K. előállt a maga történetével, kezdtünk kételkedni ép elménkben, és a világ alaptörvényeiben. K. ugyanis azt állította, hogy

Állat egy bridzsklubot látogatott a Belvárosban. K. persze nem bridzselt, ő virágkötészetre járt ugyanabba az épületbe, és nagyjából ugyanabban az időben. Az előtérben többször is együtt várakoztak, és néha együtt is indultak hazafelé. Ez afféle kultúrház, szórakoztató központ, mifene. Ez már csak azért is bosszantott minket, mert a bridzs mégiscsak egy arisztokratikus játék. Egyáltalán nem tud mindenki bridzselni, de nem úgy nem tud, mint ultizni, amit azért egy fröccsözős délutánon el lehet sajátítani, legalábbis alapfokon, hanem valahogy végérvényesebben. A bridzselés a legtöbb ember számára elérhetetlen, mint 10 másodperc alatt futni a százat vagy a hercegi cím. Hát hogy jön akkor ahhoz Állat, hogy ő meg tud? Talán bizony a százat is 10 másodperc alatt futja, vagy titokban hercegi címe van? Ez egyáltalán nem volt szép tőle. Végképp ellenszenvenné tette.

Az új információk leginkább zavarba ejtő eleme azonban az volt, hogy – és ebben tökéletesen egyetértettek az adatszolgáltatók – Állat emberi hangon beszélt velük. Sőt, alapvetően kellemes társalgó. Sőt! Sőt! Jókat nevetett társalgás közben.

Ez elég bizarrul hangzott. Volt benne valami perverz nemkívánatosság. A nevető Állat! Még mit nem!

Aztán jöttek a további részletek. Ebéd közben gúnyosan fordultam T-néhez az étteremben.

– A végén még az is kiderül, hogy eszik is. Mint mindenki más. Talán bizony éppen ilyen rántott bordát. – Böktem a tányérom felé.

– Nem. – Ismerte el T-né. – Ilyet biztosan nem. Merthogy vegetáriánus.

Elkerekedett a szemem. T-né ijedten nézett szét, mint aki valami illetlent tett vagy mondott nyilvánosan. Úgy tűnhetett, az utolsó falat hús a torkomon akadt és menten megfulladok. Nagyon lassan, szinte szótagolva folytatta T-né, szemmel láthatóan nem akarta, hogy tovább romoljon az állapotom, de nem állta meg, hogy végig ne mondja, amit tudott.

– Vagy hát ... vegán.

Az most nem is érdekes, hogy melyik piacra jártak mindketten, és miféle zöldségeket, bogyókat, magvakat vásárolt Állat. Egyszerűen nem illett ez a szerep sem rá.

Megesküdttem volna, hogy láttam a saját két szememmel, ahogy titokban szalonnázik az épület egyik eldugott szegletében, a pincében, vagy a pincelejárat félhomályában, a lépcsőforduló dohos világában. Nem tudtam beletörődni.

– Vegetáriánus? Vegán? Mint egy ember? Mint akárki más? Mint akár én?

Itt rövid, ámde szenvedélyes vita alakult ki (Görbeczki mindig kész az ilyesmire) arról, hogy lehetnék-e én vega, vegán, mittudoménmi rántott sertésbordával a tányéromon, de a hangzavart aztán egyetlen erőteljes pisszegéssel elfojtottam.

– Csitt! – Mindenki rám nézett, tudták, jelentőségteljes pillanat következett el. Le kellett vonni a megfelelő következtetést.

– Tehát eszik.

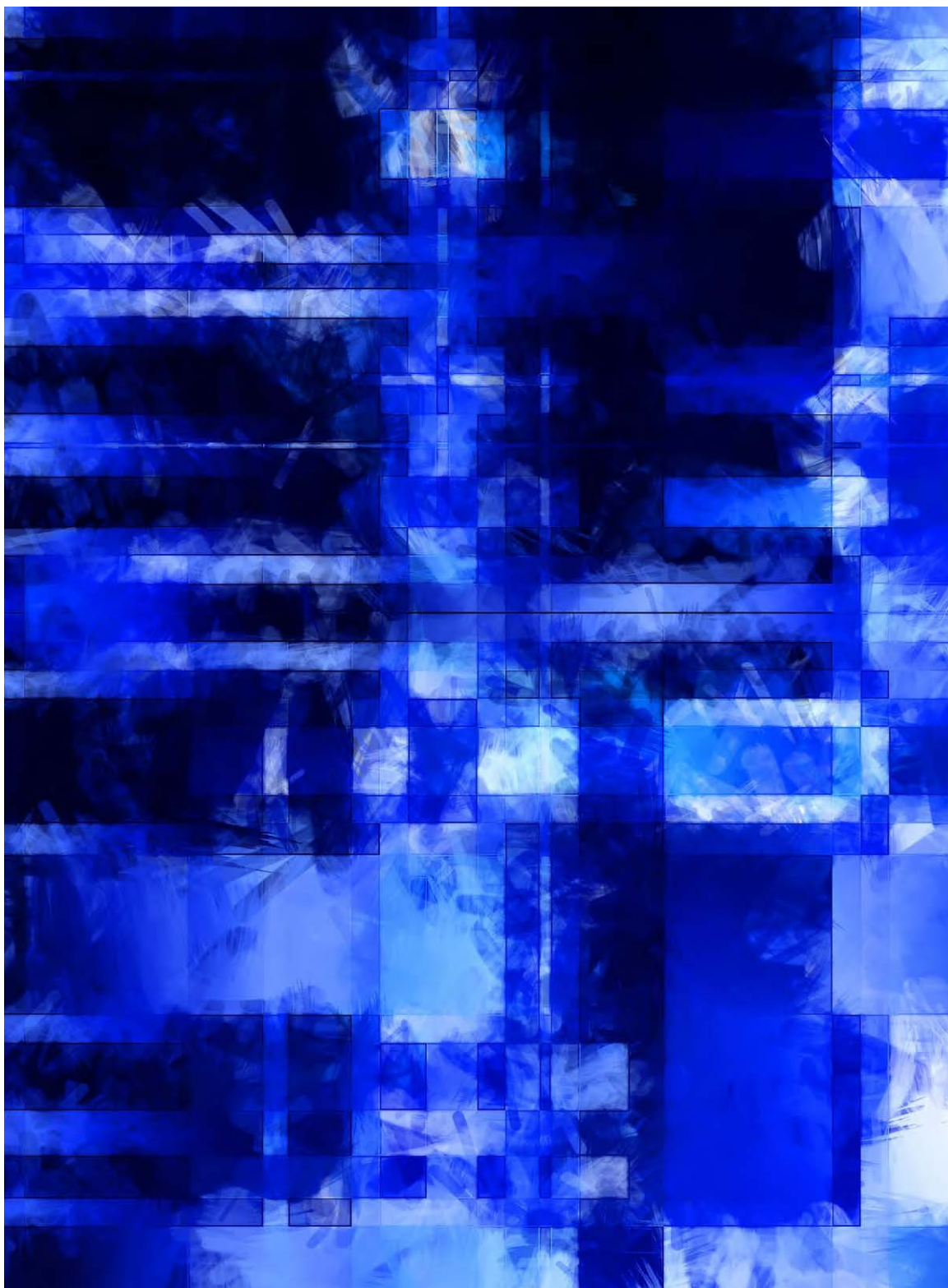
És ezzel még nem volt vége.

közhelyes csevegés

Nem is olyan régen a fénymásoló-berendezés afféle tüdeje (szívcsakrája, szent helye) volt az olyasfajta intézményeknek, mint a miénk. A technikai fejlődés fontos állomásának tűnt, és azt hittük, hogy segíti a munkánkat, ha a fontosságukat nagyon gyorsan elvesztő tényeket a kelleténél több példányban rögzítjük. A fénymásolókat különös tisztelet övezte, mindenki megfordult a közelükben. Olykor valóságos csoportosulás támadt a gép körül. Egymásra várakozás során (papírbetöltés, esetleg festékpátron-csere közben) komoly beszélgetés is kialakulhatott. Így várakoztam egyszer teljes tíz percet, amíg G. azokat a munkabeszámolókat fénymásolta, amelyeket senki sem fog elolvasni. Legalábbis ezt reméltük, mert mindenki szégyellte a tartalmukat. Hogy könnyebben teljen az idő, és a munkabeszámoló közelségének a tudata ne legyen annyira nyomasztó, beszélgettünk. Már nem tudom, ki hozta szóba (valószínűleg ő), de mire észbe kaptunk, már megint Állatról beszéltünk. G. végre részletesen elmondta, hogyan történtek a találkozásai az emeleti iratraktárban (amely találkozásokról már tudtunk, de senki nem kérdezett rá a részletekre, valószínűleg azért, mert nem akarta kínos helyzetbe hozni G.-t). G. azonban ezúttal felszólítás nélkül elmondott mindent. Azt mesélte, hogy eleinte csak pár pillanatra álltak meg, és szűkszavúan, de cseppet sem ellenségesen a munkájukról beszélgettek (arról, hogy mi szél hozta éppen oda mindkettőjüket). Merre találják ezt meg azt a polcot. Aztán hetekkel később G. meggondolatlanul tett valami megjegyzést az időjárásra. Nem emlékezett, mit, de valami olyasmit, hogy végre kitavaszkodott (amiről G. azt hitte, csak ő vette észre, és valóban, ott a raktár mélyén túl sok jele nem mutatkozott). Állat viszont mosolyogva bólintott, és elmélázva nézett a raktár sűrű félhomályába, mintha... Mintha legalábbis lennének élményei a tavasszal kapcsolatban. Akárhogyan is, ettől a pillanattól ez lett a közös témájuk. Rendszeresen – immár néhány bővített mondatban – megbeszélték, milyen az idő odakint, a vastag falakon túl. Ehhez persze némi képzelőerő kellett, de úgy tűnt, Állat rendelkezik ezzel. Sőt, meglehetősen nagy szókinccsel és eredeti meglátásokkal fűszerezte az időjárással kapcsolatos, mindent összevetve azért eléggé közhelyes csevegést. Így telt el újabb néhány hónap, talán egy egész év is, emlékezett G., míg aztán Állatból egy szép napon valami egészen megdöbbentő bukott ki. Nyár

vége volt, odakint még finom meleg, arany színben pompázott a világ, gyümölcsérés ideje stb. Állat a felvetésre, hogy még strandidő van, nem válaszolt azonnal. Csendben mosolygott egy darabig, majd a következőket mondta:

– Nagyon szép ilyenkor otthon.

– A gangon? – vágta G. szavába, mert már ez is megdöbbenően emberien hangzott volna. Az, hogy Állat a lakásából, amit otthonának nevez, észrevesz egyáltalán bizonyos szépségeket.

– Hát, ez az, hogy nem. – Folytatta jelentőségteljesen G. – Nem a gangon.

– Akkor meg hol? – Kérdeztem növekvő csodálkozással, és tudtam, most valami egészen hihetetlen részletre derül fény.

– Hát otthon. A kertés házában.

– Na, ne.

– Na, ne.

– Nem. Ez nem lehet.

De igen. Ráadásul G. még több részletet tudott meg, mivel Állat valamelyest a bizalmába fogadta, és ha nem is mondott el mindent, nem tudta megállni, hogy mégis valamivel többet áruljon el magáról, mint korábban. Azaz többet áruljon el a semminél.

nem költő

A kép azonban túlon túl idillikusnak tűnt, ezért gondolta G. eleinte, hogy az egészet Állat találta ki. Aztán ahogy egyre több részletet tudott meg, ez az érzés csak erősödött benne. Pedig ami ezekből a részletekből összeállt, igenis egy valóságos világhoz hasonlított. Tehát megfeleltek mindennapi tapasztalatainknak, úgy, hogy világos volt: ilyesmi nem jut eszébe senkinek, pontosabban ilyesmit nem érdemes hazudni. Olyan egyszerű és hétköznapi dolgok tehát, amelyeket nem lehet, mert nem kell kitalálni. Vagy csak a legnagyobb költők képesek hazugságaikban ennyire egyszerűen fogalmazni. Állat azonban nem költő. G. mindenesetre lassan kezdte elhinni, hogy Állatnak van egy háza vidéken, jó messze a fővárostól. A kert tele van virággal, zöldséggel, gyümölcscsel, fűszernövényekkel. Fákkal. Távolabb akácok, fenyves, és persze egy terebélyes diófa a ház mellett.

Tehát mégis van valamiféle élete. A gangon, a raktáron, az irodai félhomályon túli élete. Magyarázta hittél G.

Én természetesen nem hittem el.

Hiába próbálta meg G. ügyesen úgy tálalni a hazugságokat, hogy a saját kétségeivel kezdte a meséjét. A kétségeivel, amelyeket aztán legyőzött, pontosabban megbizonyosodott arról, hogy feleslegesen kételkedik. Mindezt pedig úgy, hogy egy még hitetlenkedőbbnek – nekem – meséli. Pedig csak arról volt szó, hogy egyszerűen megszánta Állatot, és akart neki ajándékozni valamit. Azt, hogy elhiszi a meséjét. Talán éppen azért, mert elbúcsúzunk tőle. Még aznap megkérdeztem T-nét, hogy hétvégén szokta-e látni Állatot. T-né azonnal rávágta, mint aki régóta várt kérdésre válaszolhat végre, hogy „hát persze hogy nem”. Állat hétvégén ugyanis hazamegy a családjához, a feleségéhez, a gyerekeihez.

– Aha, persze. Nemcsak hogy eszik, még családja is van. Én meg a Szíriuszról jöttem, öszvérháton, tortadísznek.

Ezt senki sem fogja elhinni, tehát nem is igaz. Állatnak nem lehet családja. Reggel, mit reggel, hajnalban, elsőnek érkezett, és este, igen este, nem késő délután, utolsónak távozott.

Másnap elmondtam az egészet Görbeczkinek, kíváncsi voltam a véleményére. Görbeczki nem jött ki a sodrából. Hidegen, szárazon, indulat nélkül válaszolt. Cáfolhatatlan logikával.

– Családja? Eeenek? Ennek, aki állva alszik a folyosón, sőt állva eszik is néha. Ennek, akinek az ingén a pecsétfolt személyes ismerőse mindannyiunknak. Aki a legolcsóbb búzló instant kávét issza – ráadásul elbújva, titokban. Akinek nem lehet átlátni a szemüvegén, annyira koszos a lencséje. Akinek minden ruhájáról legalább egy gomb hiányzik. Nem. Nincs családja, ez biztos. Ez, drága emberem, tipikus agglegénytempó.

Végre valamiben egyetértettem Görbeczkivel. És ha mi, nagyon ritkán, egyetértünk valamiben, akkor az úgy is van. Nincs értelme a további vitának. Legutóbb abban értettünk egyet, hogy a Vasas ki fog esni az NBI-ből, és tessék, meg is lett. Állat családját tehát nem kell komolyan venni, a vidéki házat sem. Nem léteznek. Ez biztos, mint ahogy a Vasas még mindig másodosztályú.

Aztán nem sokkal később (bizonytalan, mikor, hol, kitől, kinek, mi okból, de a legvalószínűbb, hogy a nagyfőnöki titkárság boszorkánykonyhájának bugyraiból) előkerült egy fénykép. Kézről kézre járt az osztályon. Állat esküvői fotója volt. Sötét öltönyben feszített, mellette habos mennyasszonyi ruhában a felesége.

Megpróbáltunk amellet érvelni, hogy jelmezbálban vannak, de nem sok sikerrel. Tehát tényleg házasember, és akkor a gyerekek is valóságosak. Nehéz volt beletörődni (még nehezebb elismerni), hogy Állatnak tényleg van családja (de legalább a Vasas valóban enbékettes).

Most annak kellene következnie, hogy ekkor átszakadt a gát, és ömleni kezdtek az információk Állatról, és végre kiderült minden. De nem ez történt. Nem tudtunk meg semmit. Semmi többet.

Aztán rájöttem, hogy nem a kollégáktól kell segítséget kérnem – Görbeczkitől, Szabótól, K.-tól, T.-nétől. Hanem magától Állattól.

Úgy is, mint a búcsúbuli szervezője, felhívtam, és találkozót kértem tőle. Nem küldött el a francba (amire már volt példa a cég történetében), így eljött a nap, amikor felkerestem a lakásán.

börtöncella

Fényes délelőtt érkeztem szűkös albérletébe, ahol semmi sem utalt a másik életére, igaz, a jelenlegire sem. Nehéz volt az élet nyomait felfedezni abban az egyetlen szobában. Mert lényegében egyetlen szobában élt, igaz, ennek egyik sarka konyhára, a másik fürdőszobára emlékeztetett, de csak emlékeztetett, nem lehettem benne biztos, mi célt is szolgálnak valójában. Hozzá kell tenni, hogy börtöncellára egyáltalán nem emlékeztetett a szoba, és nem csupán azért, mert soha sem láttam belülről börtöncellát, sokkal inkább azért, mert úgy képzelem, hogy egy börtöncelláról rögtön kiderül, hogy börtöncella. Erről a szobáról azonban hosszas gondolkodás után sem derült ki semmi.

Állat megérezhette, mire gondolok, mintha magyarázna valamit, így kezdte:

- Tudod, csomagolok.
- Nem akartalak zavarni.
- Nem, nem. - Hárította el. - Nem zavarasz. A legjobbkor jöttél.

Egy valami azonban mégiscsak eleven életre utalt. Egy tál cseresznye, amit elém tett az asztalra Állat, miközben leültem a két fotel egyikébe, amelyeket egy alacsony dohányzóasztalhoz toltak (a másik oldalán kihúzható heverő állt), olyan rendben, hogy világos volt, ezekben még nem ült senki.

– Tessék, vegyél! – Biztatott. – Hazai.

És ezzel már sínen is voltunk. Mert nem nő cseresznyefa ebben a lakásban, az biztos. És nem egyszerűen azért nevezte „hazainak”, mert őstermelőtől vette a sarkon túl, a nemtudoménmilyen-téri piacon. Hanem mert az ő kertjében termett. Agyafúrt, makacs állat ez a mi Állatunk, de ilyen egyszerűen nem győz le.

ostoba hazugság

A búcsúbulira nem sok szót vesztegettünk, gyorsan megállapodtunk mindenben. Aztán, meglepetésemre, Állat kezdett másról beszélni, de persze cseppet sem bántam. Hiszen ezért jöttem. Kényszeredetten beszélt, suta mosollyal, mintha árulást követne el. Nem folyt belőle a szó, de árulása dicsekvésnek is elment, azaz mintha szívesen tenné, és régóta várna erre. Hallgattam, mosolyogtam, bólogattam. Ha megszólaltam, csak annyit mondtam, hogy „nahát”, vagy még azt, hogy „nem is tudtam”. Ez utóbbit mindig akkor, amikor olyasmivel állt elő, amit már tudtam, de nem akartam elhinni. Vidéki ház, kert, gyümölcsös. Aztán persze feleség, gyerekek. Már-már kibuggyant belőlem az udvariatlan, az utolsó, a mindenre rávilágító kérdés: de hát miért? Ha mindez igaz, miért vagy, pontosabban, miért voltál itt? Mit kerestél itt? De éppen abban a pillanatban, amikor kibukott volna belőlem ez a kínzó kérdés, arról beszélt, hogy juhokat tart. A juhok így meg úgy. A juhok ezt meg azt csinálják. A juhokkal így meg úgy kell bánni. Nanananana! Álljunk meg egy pillanatra! Ez így már megint több a soknál. Ez már nem egy hétvégi félélet, hanem egy teljes másik élet. Két életet nem lehet egyszerre élni. Ezzel túllőtt Állat a célon. Állat állatokat tart! Persze. Ült előttem a régimódi, soha le nem vetett zakójában, koszos lencsés vastag szemüvegében, vékony viaszszínű ujjával, és arról beszél, hogy ő tulajdonképpen állattartó gazda. Az is átvillant az agyamon, hogy veszélyes őrülttel ülök szemben, aki ennél sokkal durvább valóságokat fog feltárni előttem (és ezeknek az igazában nem lesz módom kételkedni), miután kikötözött vagy

lánkra vert. Gyorsan kiderült aztán, hogy ennyire azért nem súlyos a helyzet. Egyszerűen lebukott. Rajtakaptam egy ostoba hazugságon. Mert majd pont a munkamániás hivatalnokállat Állat tart juhokat valahol a hegyek között.

Eszembe jutott az előző este, amikor néhány kollégával a heti két, szokásos, munka utáni sörözés egyikét abszolváltuk. A második kör után már csak Állatról beszéltünk természetesen. (Ilyen idők jártak akkoriban.) Azt a hülye játékot játszottuk, hogy minden elhangzott történetnek felül kell múlnia az előzőt. Igen, pontosan: egy „és arra emlékeztek” játékba kezdtünk, ami a második órában átalakult „és arra emlékeztek, bazmeg” játékká. Görbeczki kezdte persze ezt is. Elővette a leggúnyosabb hangsúlyait, a legmaróbb, rekedtes nevetgélését, a lelegezelőbb pillantását (amellyel felmérte szavai fogadtatását).

– Arra emlékeztek, hogy egy időben, ha a konyhában vizet forralt, nem tett semmit a vízbe, egy csésze forró vízzel iszkolt vissza a szobájába. Mire kellett neki?

Ezzel kapcsolatban mindnyájunknak voltak egészen konkrét elképzelései (leginkább Görbeczkinek). A legtöbb meglehetősen gyomorforgató volt, végül abban egyeztünk meg, hogy valószínűleg nem tett a forró vízbe semmit. Szabó állítólag látta is, ahogy a szobájában kucorogva Állat forró vizet kortyolgat.

Miután elfogytak a forróvizes ötletek, én folytattam.

– És arra emlékeztek, amikor elkérte a 84-es Ergonómiai Kislexikont, és egy ültő helyében végigolvasta az első szócikktől (Abberráció – Leképzési hibák) az utolsóig (Zsinórállvány). Kiolvasott egy lexikont!

Aztán jöttek a többiek. Nem volt megállás.

– És arra emlékeztek, milyen volt a lila nadrágja? – Emlékeztünk. Bele is borzongtunk.
– Lila volt! Lila. Combban szoros, bokában rövid. Ő maga is szégyellte. Úgy járt benne, mintha deréktől lefelé a teste egy másik emberhez tartozna.

– És arra emlékeztek, hogy megpróbált úgy közlekedni az épületben, hogy senkivel se találkozzon? Csak arra ment, ahol, úgy vélte, éppen nincs senki. Ha hangokat hallott, akár a legkisebb zajt is, megfordult. Néha egészen nagy kitérőket tett, és több emeletet is bejárt, hogy eljusson a vécére.

– És arra emlékeztek, hogy orrot fújni is a vécére járt? Senki nem látta orrot fújni. Nem látta, csak hallotta. Ahhoz is bezárkózott a vécébe, hogy a zsebkendőjét elővegye.

– És arra emlékeztek, hogy ha rászánta a pénzt, és az automatából vett kávé, akkor egy teljes napig itta? Újra és újra nekifogott, hogy kicsorgassa a műanyagpohár aljára tapadt minden maradékot. Nem akart benne hagyni semmit. Talán belepusztult volna, ha elpazarol egyetlen cseppet is.

elég rettenetes

Itt néhány percig elakadt a játék, kisebb vita alakult ki. Néhányan azt állították, ez a történet nem múlta felül az előzőt. Meghallgattuk még egyszer, és megjelent a szemünk előtt, ahogy Állat hosszan és kitartóan küzd a műanyagpohárral. Bólintottunk. Rendben. Mégiscsak elég rettenetes. Kértünk azonnal még egy kört.

– És arra emlékeztek, hogy egy szaros rongy lógott ki a táskájából? Éveken keresztül. Senki sem tudta, mi az. Aztán kiderült, hogy egy alaszakai ugrómókus kifordított irhája. Nem vicc. Szabó járt Alaszkában, látott ilyet. És a végén mi lett? Megette. Nem vicc. Meg-et-te!

– És arra emlékeztek, bazmeg, hogy szardíniás- és kefirsdobozokban vírusokat tenyésztett a fiókjában. Amikor már dezodorral fújta nemcsak magát, de az asztalát is, és bogarak lepték el a fiókot, megette őket. Szabó látta, hogy a dobozokat is. Meg-et-te!

– És arra emlékeztek, bazmeg, hogy a forgószékének a szövetébe milyen rémisztő nyomot hagyott. Aztán kiderült, hogy nem is ő csiszolta azt a foltot, hanem egy úrlény csontvázát rejtegette a kárpit alatt. De még az úrlények közül sem

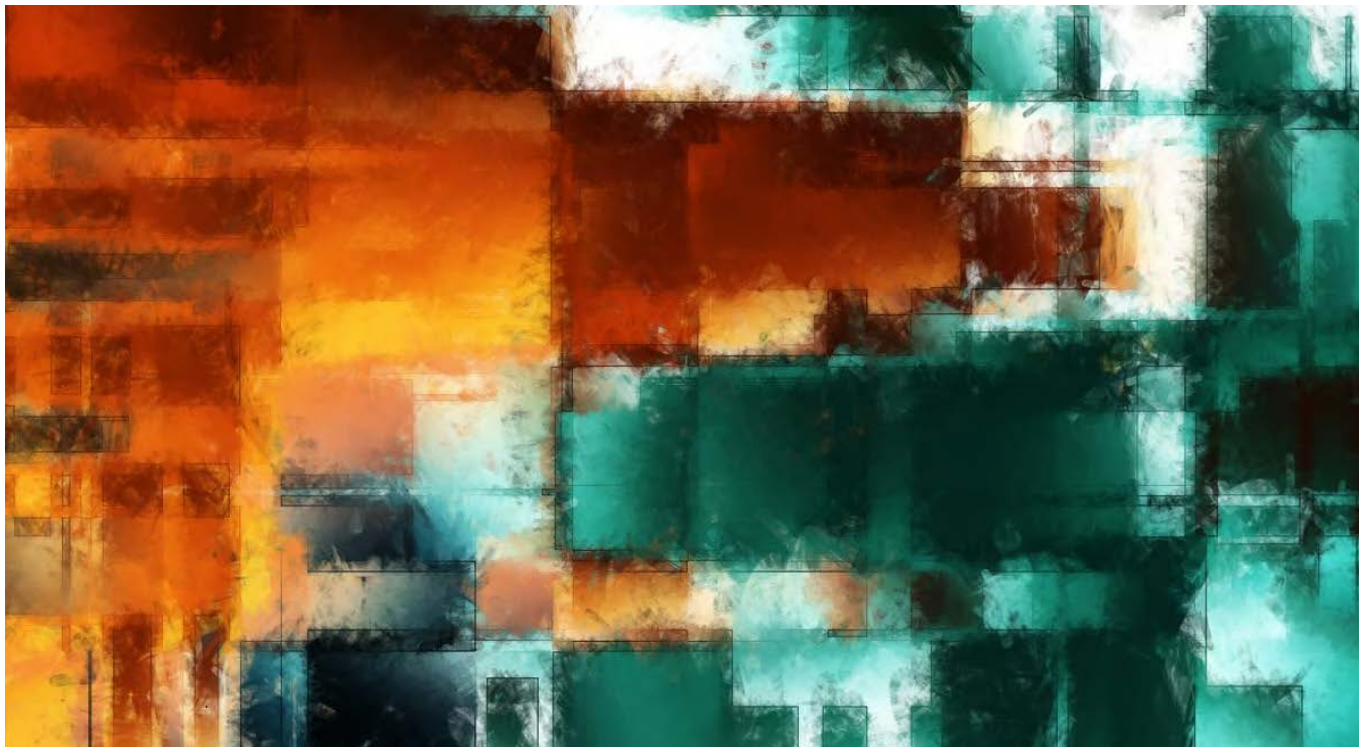
úrlényember csontvázát, hanem úrlényállatét. Szabó látta, a saját szemével látta, hogy a széket végül megette. Tényleg. Nem vicc. Széket, kárpitot, csontvázat. Meg-et-te!

Szóval ez az ember, egy ilyen ember tartana juhokat. Hát nem. Elméláztam ezen, és amikor meghallottam Állat hangját, mintha végtelenül hosszú folyosó túlsó végéből jönne, nem értettem, miről beszél.

– Szóval jövő pénteken. Akkor ezt meg is beszéltük.

Péntek? Micsoda? Mi lesz pénteken? Teljesen elfeledkeztem arról, amiért jöttem. Ráadásul félreérthetetlen hangsúlyokkal beszélt Állat, vége a látogatásnak, mennem kellett.

– Igen, igen. A búcsúbuli. Persze, jövő péntek. – Nyájasan mosolyogtam. Annyira nyájasan, hogy már nekem volt inkább kínos, bár szemmel láthatóan Állat is furcsállta. Mintha gúnyos mosoly villant volna a szája szélén, közben felállt, és ott hagyott a kisasztalnál a fotelben. Elöttem az asztalon a tál cseresznye. Pont az orrom előtt az egyik szemem barna folt. Ezt a foltot néztem, és vártam, mit mond még Állat. De Állat nem mondott semmit. Felkapott egy nagyobbacska málhát és egy kis kézitáskát, aztán kilépett az ajtón. Ekkor kaptam csak észbe. Felugrottam és követtem. Mintha ő jött volna hozzám látogatóba, és nem fordítva. Nem figyelt rám különösebben, bár megvárta a folyosón, és természetesen bezárta mögöttem az ajtót. Szó nélkül indult el. Kutyagoltam mellette a folyosón, aztán a lépcsőházban, végül maga elé engedett, amikor kiléptünk az utcára. Továbbra sem szólt egy szót sem, pedig úgy emlékeztem, még nem búcsúztunk el. És Állat elég szertartásos ürge volt egyébként.

Egészen az utca végéig követtem, ahol végre megszólalt.

- Csak péntekre jövök vissza. Elutazom.
- Busz? - Kérdeztem, és reméltem, hogy a válaszból megtudhatok még valamit.
- Autó - mondta egyszerűen, azaz nem tudtam meg semmit.

ijedt pillantások

Megláttam egy rozzant Suzukit, biztos voltam benne, hogy abba szál majd be. (Megjelent a szemem előtt, ahogy évekkkel ezelőtt összehúzza magát az első ülésen a munkahelyünk melletti parkolóban, ijedt pillantásokat vetve a szélvédőn keresztül.) De tovább ment egy testes (bár hasonlóképpen megviselt) kisteherautóig. Feldobta a csomagjait a platóra, mint lóra a nyeret, aztán az egészet vízhatlan ponyvával takarta le. Mindent jól lekötözött, megigazított, ellenőrzött. Feltűnhetett neki a csodálkozó arckifejezésem, mert ismét magyarázkodni kezdett, nem annyira Állat-módra, de még megismertem a gesztusait.

– Itt kell még mindent ellenőriznem. Ha kiérek a határvidékre, már jobb, ha nem állok meg.

Hogy mi? Miről beszél?

– Ilyenkor nyáron mifelénk még beleszaladhatsz egy-egy portyázó csapatba. A kajovák sosem nyugszanak, és a folyón túlról a szikszikák is átcsapnak néha.

Ja, hogy a kajovák meg a szikszikák. Rendben. Megnyugodtam. Elmúlt a csodálkozásom. Tehát mégis bolond. Összeráncolt szemöldökkel néztem, ahogy beült az autóba, és elhajtott. Vajon kié lehet ez a drága holmi? Kinek hiányzik most? És vajon hova megy, melyik klinikára? Szegény, szegény Állat.

(Állat állat)

Eltelt néhány év. Más munkahelyre kerültem: Lili bátyja vett magához. Külön iroda, nagyobb felelősség, és jóval több pénz, meg még néhány rossz szokás. Például Lili bátyjával járok fallabdázni, bár utálok sportolni, és különösen utálok a fallabdát. Az előző hónapban nyílt a kertvárosban egy új wellnessmicsoda, Lili bátyja pedig kapott néhány promóciós ingyenbérletet. Ki lehetett próbálni mindent. Sajnos, volt fallabda-pálya is, szauna, mifasz. Nem volt kibúvó, menni kellett. Bosszúból, hogy ilyen bátyja van, vittem Lilit is, aki viszont szívesen jött. Ő ugyanis szeret sportolni. Lili bátyja az egyik haverját hozta. Egy orvost. Lili bátyja szedett össze mindenkit a nagy autójával, mi hátra ültünk, ők elöl halkán beszélgettek. Nem mondhatnám, hogy azonnal felkaptam a fejem, már többször is elhangzott a név, mire fülelni kezdtem. Bartos. Bartos. Nohát, Állatot is így hívták. Előrébb húzódtam, és kiderült, hogy az orvoshaver vidéken kezdte a pályafutását, mielőtt pár éve felkerült volna az egyik fővárosi kórházba. Ez a Bartos volt a legkülönösebb esete.

– Egyszer, ha hiszitek, ha nem – mesélte a haver –, éjszaka hozták be. Lőtt sebbel. De nem ám pisztolygolyó vagy valami ehhez hasonló, hanem nyíl fúrta át a karját.

Erre felélénkültem, és közbevágтам.

– Mi? Mi? Mikor volt ez? – Csodálkozva néztek hátra, azt hitték, elaludtam a feleségem vállán. Az orvos haver rögtön válaszolt.

– Közvetlenül mielőtt feljöttem. Három éve.

Ez stimmel – gondoltam.

– És hogy nézett ki ez a Bartos?

nem nézett ki nyugdíjasnak

Az orvos haver nem emlékezett pontosan, de akit leírt, az lehetett akár Állat is. Megkérdeztem azért, hogy nyugdíjas korú volt-e a betege. Erre

határozottan kijelentette, hogy nem. Az nem lehet. Nagyon jól tartotta magát, igaz, nem volt már fiatal, de nem nézett ki nyugdíjasnak. Erre én vettem át a szót. Leírtam részletesen Állatot, elmondtam róla ezt-azt. Azt is, hogyan beszél, milyenek a hangsúlyai, milyen szavakat használ. Az öltözködését, a kézmozdulatait, a borostáit. Erre pedig az orvos bólintott.

– Igazad lehet. A sötét zakóra határozottan emlékszem. Régi fazon, nem elegáns, de valahogy mégis. Szóval nem hord senki ilyesmit már, még arrafelé sem. Erre biztosan emlékszem. Csodálkoztam, hogy a zakón is áthatolt a nyílvevessző. Szétszakadt a karján.

Ezután elmondtam, milyen kötést láttam Állaton. Az orvos nevetett.

– Csak nem voltál ott te is?

– Nem, nem, de azt hiszem, láttam ezt a kötést azon a karon. Mi is történt egészen pontosan?

Az orvos tehát még egyszer belekezdett. Három éve történt F.-ben. VB-évben. A dátum tehát biztos. Éjszakai ügyeletes volt éppen. Mentek a csoportmeccsek, a kiábrándító ausztrálakamerunnulnull szünetében jött a nővérke, nem talált kifogást, ment azonnal. Negyedórája volt, hogy visszaérjen a készülék elé, ez elég szokott lenni. Aztán nagyon gyorsan elfelejtette a közvetítést. Fekete zakós férfi ült a váróban. Erős pálinkaszag lengte körül, és amikor intett, hogy bejöhet a vizsgálóba, bizony dülöngélt. Mint kiderült a sebet fertőtlenítették az alkohollal, és inkább a vérveszteség miatt bizonytalankodott. Színjózan volt egyébként. Amint meglátta a váróban, ahogy a vizsgáló előtt ült, rögtön feltűnt, hogy a széke mellett-alatt kisebb vértócsa gyűlt össze. Ahogy felállt és elindult, vércsíkot húzott maga után. A kezét nagyon furcsán tartotta, de a fekete zakótól nem lehetett jól látni, mi a baja. Csak miután leült, és felemelte a karját, vált egyértelművé. Elmondatta vele többször is az esetet, amíg vizsgálta, de annyira képtelennek tűnt, hogy azt hitte, ő ért félre valamit. Szikszikák a folyón túlról, váratlan támadás, túlerő – ilyesmiket emlegetett riadt elszántsággal a szemében a Bartos nevű férfi. De talán a félelmet csak képzelem hozzá, elszántan nézett inkább, megmagyarázhatatlan nyugalommal. Mint aki számított erre. Ha nem látja a saját szemével, akkor el sem hiszi.

– És?

– Ennyi.

– De mi történt azután?

– Semmi. – Ellátta a sebet, és átküldte a kórházba. Gondolkodott, hogy értesítse-e a rendőrséget, ami lőtt seb esetén előírás. Zavarba ejtette ez a különös történet, meg a nyílhegy... Végül inkább visszament meccset nézni.

Megérkeztünk közben a kertvárosi wellneszmicsodába, Lili bátyja fékezett, befarolt egy üres helyre a parkolóban, és azonnal, nagy hangon magyarázott. Nem biztos, hogy nem figyelt a történetre vagy nem érdekelte. Egyszerűen elunta. Több mint öt perce más és másról beszélt a környezetében, nem ő. Eddig tűrte. A wellneszmicsodáról áradozott. Micsoda fallabdapálya! És a szauna! Meg a medencék, és így tovább. Bartos, Állat, a nyílhegy ütötte seb nem került elő többé.

(Állat, Állat, Állat)

enyhe fenyegetésként

Ezzel végleg eltűnt Állat. Soha többé nem hallottam róla. Soha többé nem ejtette ki előttem senki a nevét, és én magam sem említettem senkinek. Álmatlan éjszakákon

váratlanul kihűlt, üres szobákban nem jelent meg a képe előttem. Mégis valahogy ott kísértett körülöttünk. Szót nem ejtettünk róla többet, de időről időre felbukkant valami, ami... Nem, nem emlékeztetett rá, de valahogy olyan „Állatos” volt, állati, állatszerű. Meg lehetett benne távolról érezni, hmmm, az állatságot, és végeredményben enyhe fenyegetésként magát Állatot. Még akkor is, ha ez az érzés nem öltött határozottan testet. Nem fogalmazódott meg sosem az adott pillanatban ennyire pontosan. Állatság, ugye? Igen, az.

Először akkor éreztem ezt, amikor tavaly Kelemen meglátogatott a családjával. A nyaralónkba hívtam őket, valahogy biztonságosabbnak tűnt minden vendégjárás, ha nem közvetlenül az otthonomban ér. Kelemenéktől eleve tartottam kicsit. Rámenős

férj, hisztis feleség, apró gyerekek. Kamaszkorunk legszebb éveiben jó barátok voltunk, és hosszú évek óta nem láttuk egymást. Nem tudtam kitérni a látogatás elől, és végeredményben tényleg volt miről beszélnünk.

Egy napra jöttek, de aztán jó ötletnek tartották, ha maradnak, és másnap főznek egy tradicionális thai ebédet. Thaiföldön nyaraltak ugyanis, és egészen, de egészen elképesztően izgalmas recepteket hoztak haza. Frontharcosok elszántságával ismételtették ezt, úgyhogy inkább beleegyeztünk, főzzenek másnap ők, bár a receptek izgalmasságában nem igazán hittem sosem. Én egyszerűen szeretek jókat enni úgy, hogy közben nem érnek meglepetések. Azzal egyébként, hogy maradnak még egy napot, eleve számoltam. A részletek kínosan alakultak, de nem okoztak maradandó károsodást senkinek.

Másnap a főzés is, az ebéd is jócskán elhúzódott, ráadásul szinte órákra lebontva elmesélték a nyaralásukat. Kelemen félmeztelenre vetkőzött, ingét a homlokára kötötte, így osztogatta utasításait. Felesége egy Samura késsel hadonászott – biztos ők hozták magukkal, mint a fűszerkülönlegességeket is. Közben elfogyott pár üveg bor. Magától értetődött, hogy aznap este is ott alszanak. Amikor másnap végre elmentek, hosszan integettem utánuk, s mire visszaértem a házba, már mindenki lefeküdt. Úgy döntöttem, én még fennmaradok, és nekikezdek a rendrakásnak. A konyhában még ott bűzölgött a thai specialitás maradéka, gyorsan kikotortam a szemétbe. Miközben kapargattam a húsfoszlányokat meg a megszáradt szószt, eszembe jutott, mit meséltek a thai étteremről Kelemenék. Afféle látványkonyha volt, nem is egyszerű étterem. Divatos főzőiskola és luxusétterem keveréke. Részt lehetett venni a főzésben, és meg is tanulhattad, persze egy kis felár ellenében, a menü elkészítését. És, ami a legdurvább, sziszegte komolykodva Kelemenné, magyar volt a tulaj. A főszakács, aki az ételek elkészítését tanította be, nemcsak a galanga gyökérről és a curry pasztáról beszélt, hanem kedvtelve fecsegett másról is. Az étterem kulisszatitkainak kiszivárogtatása talán a műsor része volt. Így jött szóba a tulajdonos különös származása. Miután pedig kiderült, hogy ők is magyarok, a szakács részletesen elmesélt mindent. Kelemenék hitetlenkedve hallgatták. A szakács egyre jobban belelovalta magát, és úgy adta elő a történeteket, mintha valóban sosem látott világszenzáció lenne, ami legalábbis egyenértékű híranyag a királyi család (mindegy,

hogya a thai vagy az angol) magánéleti botrányaival. Kelemenék is ezekkel a hangsúlyokkal adták elő a történetet, pedig első hallásra nem tűnt olyan egetverően izgalmasnak. Bár furcsának azért furcsa volt. A magyar tulajdonos ugyanis irattárosként (vagy levéltárosként) dolgozott nyugdíjazásig (a foglalkozásának a megnevezésében, fordításában, egyáltalán annak mibenlétében nem voltak egészen biztosak: sem a szakács, sem Kelemenék), aztán a kevéske pénzzel, amit örökölt, vagy egy életen keresztül gyűjtögetett, kiköltözött Thaiföldre és nyitott egy éttermet. Először csak egy büfét a tengerparton, de sikeres lett, pár év alatt kinőtte magát, és átalakult multifunkcionális gasztronómiai szolgáltató központtá (ahogy akkoriban nevezték magukat). Egy nyugdíjas magyar irattáros (vagy valami hasonló), aki thaiföldi étteremtulajdonos. Na és? Szokványos történet, nem? Kelemenék szemei előtt csak egyetlen pillanatra tűnt fel. Miközben a szakács a bok choy és a daikon felhasználását magyarázta, az asztalok felé bökött: ő az. Nem sokat láttak belőle, leginkább a hátát, ahogy jobbra-balra hajlongva nagyobb társaság közepén átvonult az éttermen. A szakács szomorkássá erőltette a tekintetét, ami kicsit színpadiasra sikerült, de Kelemenék esküdtek rá, hogy nagyon őszintén átérezte, amit mondott. Mert így folytatta. „A jobb keze lebénult. Régi sérülés.” Vetettek még egy pillantást a főbejáraton éppen kilépő idős férfi felé. És valóban. Látni vélték, hogy sötét, kicsit talán ódivatú öltönyében a jobb kezét furcsán eltartja a testétől.

Ezt mesélték Kelemenék – többször is, kellemetlen aprólékossággal, rendkívül harciasan, sőt itt-ott mániákus vehemenciával, miközben elkészítették ugyanazt a csirke satay-t, amit Phuketben ettek. Erős fűszereik porfelhője, mint egy tüntetés feloszlatása után a könnygáz maradéka, még csípte a szemem. Újra átgondoltam az egészet a szemébe kapart maradékok fölött. És ekkor fogott el először az Állatszédülés. Igen, mint egy rosszullét. Mit mondjak, elég szar érzés volt. Mintha egy régen elfelejtett betegség újra felütötte volna a fejét veszélyes közelségben. Sőt. Mintha bennem motoszkálna már.

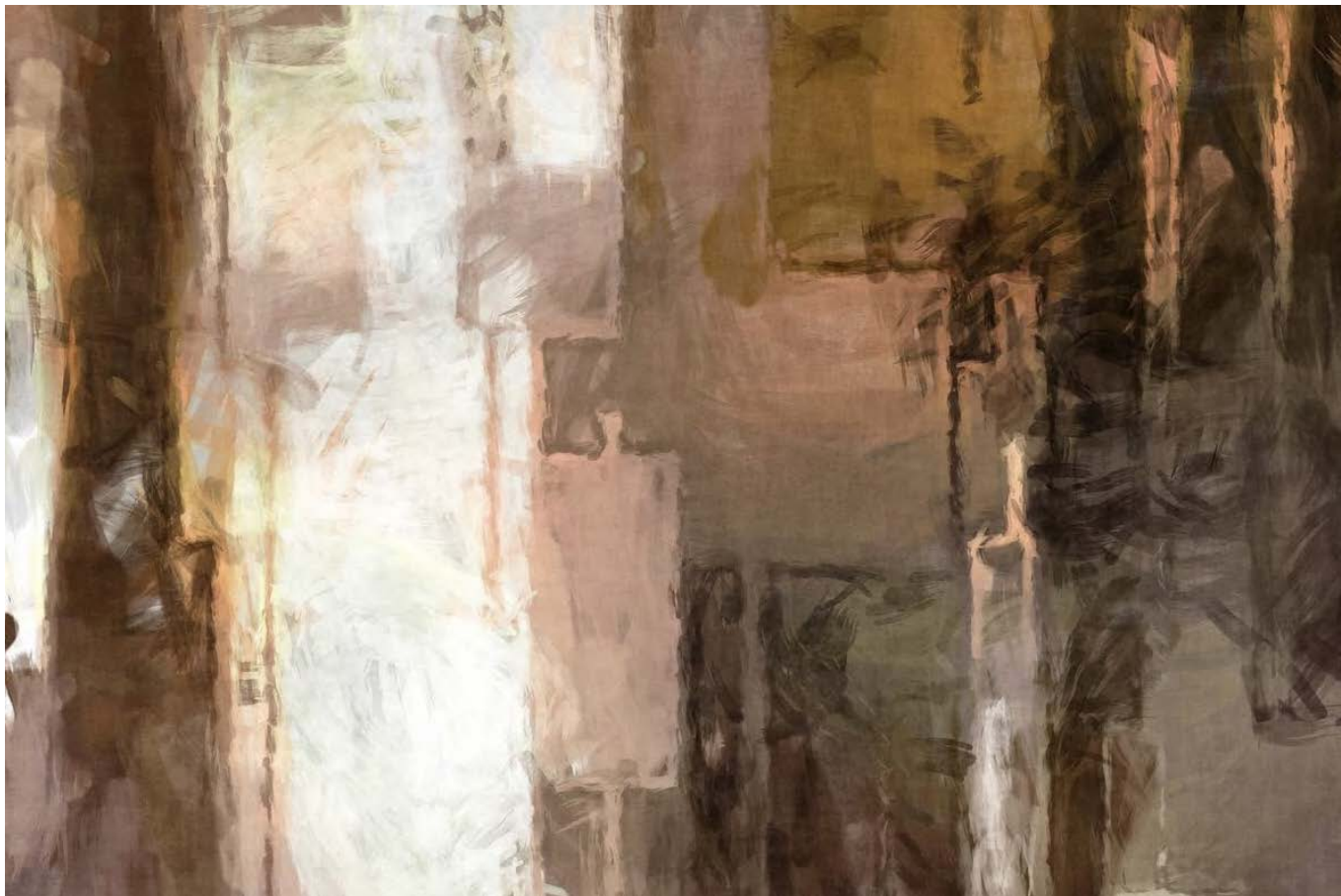
előkerült a viszkisüveg

Amikor Lili nagyapja meghalt, ki kellett utaznunk a temetésére Ausztriába. Régi emigráns volt, nem az utóbbi évtized szabad munkaerő-vándorlása sodorta ki. Annak idején

csak a legnagyobb gyerekét vitte magával, a feleségét itt hagyta a két kisebbel. Kint újra megházasodott, de több gyereke nem született. Teltek az évek, a gyerek is családot alapított, szaporodtak, sokasodtak, jól éltek. Félig-meddig el is osztrákosodtak – akármit is jelent ez. Mindenesetre kicsit lekezelően bántak velünk – hiába mentünk (amikor már mehettünk) kétszer akkora autóval, mint az övék, és hiába ejtettünk kevesebb nyelvtani hibát, ha németül beszéltünk, mint ők. Végül is mindegy. Nem ez volt a legrosszabb ezekben a látogatásokban. Lili bátyja nem is volt hajlandó náluk aludni. (Eleinte azért, mert pont az ő apját Magyarországon hagyták, később azért, mert a nagyapja pont Ausztriát választotta.) Akárhogyan is, nehezen viselte a rokoni vendégszeretetet. Inkább szállodába ment, ha nem tudott mindent egy nap alatt elintézni, és kénytelen volt maradni. De még csak nem is Halfendorfban (ahol a rokonok laktak) vett ki szobát, hanem elautózott egészen Koberfurtig. A rokonok tehetséges gazdálkodóknak bizonyultak egyébként, a tisztas magyar paraszti tradíciót egyesítették azzal, ami az osztrákokat osztrákká teszi. És ez nem a Mozart-rajongás, az biztos. (Talán inkább a Mozartkugel iránti rajongás.) Amikor meghalt a nagypapa, majdnem egy teljes hetet kellett Halfendorfban töltenünk. Már az érkezés estéjén a muskátli-mérgezés tüneteit véltem felfedezni magamon, pedig tél volt, messze még a virágzás ideje. Mindenesetre éreztem, hogy baj lesz. Az sem segített, hogy megjött Lili bátyja. Inkább rosszabb kedvem lett. Még egy temetés is jobb

nélküle, mint vele. Ráadásul a gyászra tekintettel gyorsan előkerült a viszkisüveg. Lili bátyja rövid gondolkodás után le is döntött két pohárral. Mire kiürült az üveg, én maradtam egyedül józan, így rám maradt a feladat, hogy Lili bátyját elszállítsam a koberfurti szállodájába. Lefeküdni azonban még nem akart, berángatott a szálloda bárjába, hogy igyon még valamit. Ott, abban a szent pillanatban a bár valahogy mégis hívogatóbbnak tűnt, mint a halfendorfi ház. Ha pedig én is iszom mégis valamit, talán vissza sem kell mennem.

Biztonságos félhomályba léptünk. Összemosódó emberek és bútorok, értelmezhetetlen hangok közé. Annyit azért lassan ki lehetett venni, hogy csak pár vendég ül az asztaloknál. Megijedtem, hogy már zárnak, de a mixer szemrebbenés nélkül elénk tette, amit kértünk. Az első korty után szétnéztem, olyan ember pillantásával, aki bedobta a slusszkulcsot a kesztyűtartóba, és gyalog megy tovább. A terem közepén homályosan kirajzolódó színpad állt. Egy teljes zenekar hangszerei heverték gondosan elhelyezve a félhomályban, ami vagy azt jelentette, hogy vége a fellépésüknek, vagy hogy áramszünet van. Nem sokkal később kiderült, hogy az áramszünet a helyes válasz, mert amikor végre megjelent egy öreg emberke a színpadon, nem gyulladtak ki fények, és hangosítás nélkül, akusztikus gitáron kezdett játszani. Nem vártam sokat tőle, de, aznap este nem először, komoly meglepetés ért. Ha halkan is, de érzéssel énekelt százéves sanzonokat. A dalok egyszerre tűntek borzasztóan idegennek és dúdolgathatóan ismerősnek. Mintha a német szövegeket is ismertem volna. Aztán megakadt a szemem az öregember zakóján. Régi szabású fekete zakót viselt. Hol is láttam utoljára ilyet? Az arcát nem láttam jól, széles karimájú kalapját mélyen a szemébe húzta, és hát ugye, semmi sem világította meg. A tartása, a mozdulatai, már amit ki lehetett ezekből venni, a hangja (mintha finom, alig érezhető akcentussal énekelt volna) nagyon ismerősnek tűntek. Elfogott egy „ezer éve valahol már láttam-hallottam” érzés. Valami hülye felismerésféle motoszkált bennem, amit azonnal és önkéntelenül megpróbáltam elfojtani. Ettől megijedtem. Csak nem? Nem. Az nem lehet. Még hogy zenész! Lehetetlen. Persze nem ez lenne az első eset, hogy ő, pont ő vonná kétségbe ennek a szónak az értelmét. Ki is? Nem tudtam, vagyis nem mertem megnevezni. Mintha lelkem egy darabja magára ismerne ebben az édeskésen bűdös, ijesztő, sötét semmiben. Állati volt. Állati.

Aztán a találkozó Görbeczkivel. Rosszabb volt, mint egy foghúzás. Mint két foghúzás érzéstelenítés nélkül. Vagy inkább három foghúzás kevés érzéstelenítővel (amikor a műtét végére tökéletesen megszűnik a Lidocain hatása). A számban tampon, gumikesztyűs orvosi kezek, nyálelszívó, beszélni nem tudok, csak a kidülledő szem jelzi, hogy. Nincs rá pontos hasonlat: a kidülledő szem azt jelzi, hogy találkoztam Görbeczkivel. Ez a találkozás erős versenyben van egy liter langyos Éva vermuthal és az utolsó Starwars filmekkel életem legkellemetlenebb, még nem életveszélyes élményeinek első helyezéséért. Persze, magamnak köszönhetem. Amióta kiléptem arról a munkahelyről, ahol Görbeczkivel együtt dolgoztunk, nem kerestem a társaságukat. Minek is. Nem kerültem őket, de tény, hogy nem futottunk azóta össze. Aztán a napokban a metróban mellém sodródott maga Görbeczki. A kijáratoknál ellenőrök dolgoztak, ráadásul csúcsidőben jártunk, feltorlódott a tömeg. Mindenki valaki másnak a sarkán taposott, váll a vállnak, cekker a cekkernek vetve. És akkor beúszott elém Görbeczki. Nem ismert meg, amit azért furcsálltam. Ráköszöntem kétszer, mire egyáltalán felfigyelt rám. Nem csillant meg a szemében akkor sem a

felismerés. A fenébe is, gondoltam, ezt nem hagyom annyiban. Amint átvergődtünk az ellenőrök rogyadozó sorfalán, a nyomába szegődtem, és mielőtt eltűnhetett volna a tömegközlekedés újabb bugyraiban, megállítottam.

– Görbeczki! Hát nem ismersz meg?

Még mindig nem szólalt meg. Rám nézett. Nem zavartan vagy félelemmel vagy idegesen. Teljesen üres pillantással méregetett.

Megnéztem alaposan. Nem lehet más, ő Görbeczki. Azért rákérdeztem, hátha mégis tévedek – végül is nem láttam jó néhány éve.

– Görbeczki?

vonásai megkeményedtek

– Igen, ez a nevem. – Válaszolta, és elnémult, semmi mást nem tett hozzá. Nem kérte ki magának, hogy megállítottam, nem tért ki a további

beszélgetés elől. Semmi. Várt. Vagy mintha várt volna, bár ő sem tudta, mint ahogy senki sem, hogy mire. Az arca megfakult, kicsit megőszült, vonásai megkeményedtek, vagy inkább elhasználódtak, lebomlottak, megkoptak. Mintha sok vért veszített volna.

– Mi van veled, Görbeczki? – Mi van veled? – ismételtem meg.

Egy kicsit megélénkült.

– Hipóvajbanán. – Egyben ejtette ki a három szót

– Hogy micsoda? Mit mondasz?

– Hipóvajbanán. – A szemembe nézett végre. Szavainak hangsúlyai is elvesztették gépiességüket. Magyarázta, jól érezhetően meg akarta magyarázni, amit az előbb mondott, igaz, ugyanazokkal a szavakkal. – Hipóvajbanán!

Nem gondolkoztam el a dolgon, önkéntelenül bukott ki belőlem ugyanaz a három szó, csak éppen tagolva.

– Hipó, vaj, banán.

– Igen. – Fújt nagyot Görbeczki, bár a hangja még mindig elég furcsa volt. Mintha egy regiszterrel magasabban szólna, mint régen. De. De dőlni kezdett belőle ezen a furcsa, vagy hát, inkább hülye hangon a szó. Nem vagyok benne biztos, hogy nekem mondta, és abban sem, hogy rájött, ki vagyok. Mindenesetre valami feloldódott benne, vagyis kioldódott egy biztosíték, ami eddig megakadályozta, hogy értelmes szavakat mondjon ki, legalábbis egynél többet. Sokáig beszélt, gyorsan, hadarva, mintha felmondana egy leckét, egy olyan leckét, amit soha senkinek nem kellett megtanulnia. Azt mondta el ugyanis elképesztő pontossággal, hogyan került ide, a metróállomás előtti térre, ahol megállítottam. Semmiféle magyarázattal nem szolgált, miért ott kezdte, ahol kezdte, de talán azért, mert odáig terjedt az emlékezete. Ott kapcsolódhattunk be az életébe, hogy jön a Fűrész utcán, hogy honnét, az már

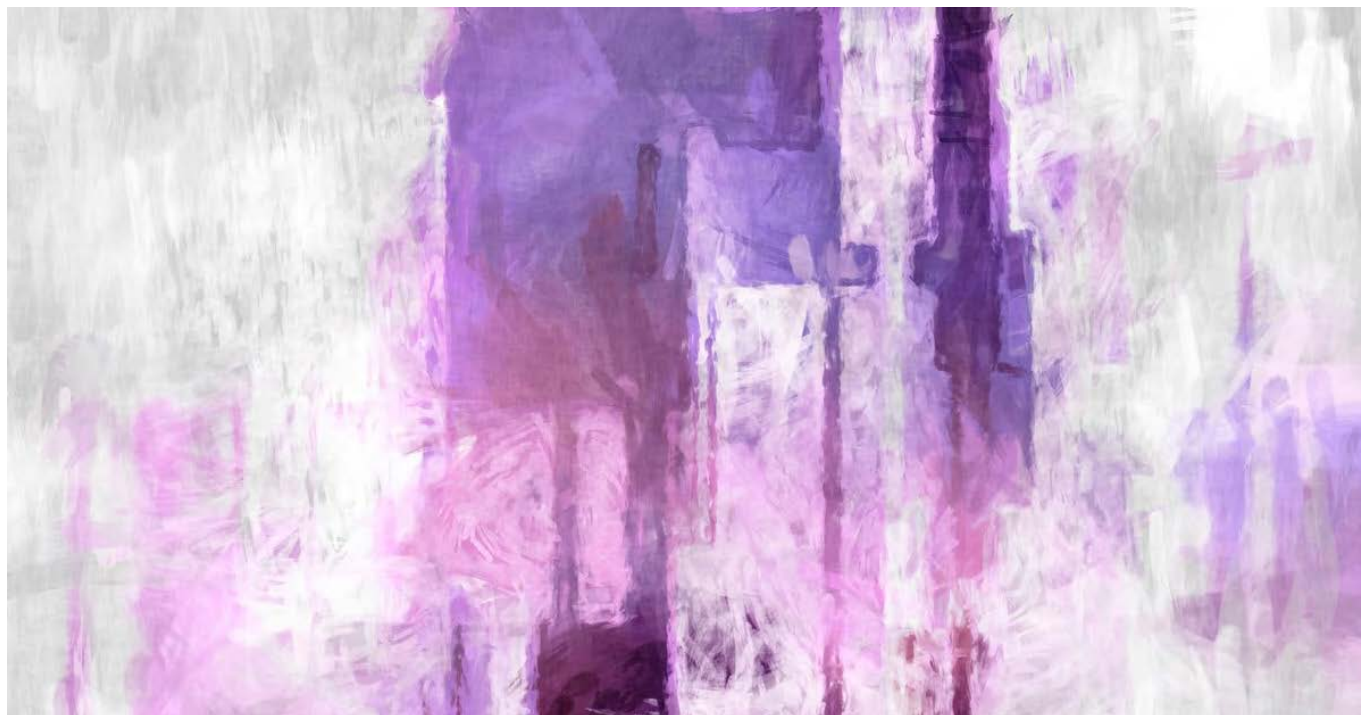
lemaradt, de akkor hirtelen belém villant, hogy te jó ég, tehát még mindig ott dolgozik! De ez volt a legkevésbé érdekes, legalábbis nem maradt időm ezen morfondírozni, olyan gyorsan sorolta a további tényeket. Ki jött szembe vele, mit látott, milyen házak mellett ment el, milyen kapukat, kerítéseket érintett meg, hova csöngetett be. (A sok rozsdamarta kerítés között talált egy frissen festett fehérét, amelynek a keskeny gyalogos kapuja függőleges fémrudakból állt, de a felső harmadában volt egy keresztirányú rúd is – mellékesen megjegyezve: négyszögletes profilú rudakról volt szó, – jobbra a kapu mellett pedig, a kerítés fehér fémhálója mögött, két hármassorban hat kapucsengőt szereltek az eső ellen keskeny peremmel ellátott fémlapra, a csengők alatt nevek – ezek közül nyomott meg egyet). Mondta, mondta, mondta, hogyan jutott el egészen a Bosnyákig. A térre nem sok szót vesztegetett, annál inkább a 7-es, pontosabban a 7E buszra, a buszmegállóra, a várakozókra, a felszállókra és azokra, akik végül nem szálltak fel. Hogy nézett ki a sofőr, milyen ruhát viselt, hogyan indított, mit mondott egy a busz felé futó utasnak, aki előtt bezárta az ajtót. Aztán még ennél is részletesebben megtudtam, milyen volt a forgalom a Thököly úton. Milyen színű volt az Opel, amelyik a Róna utcából akart kikanyarodni, mit látott a Hungária körútból, mert éppen pirosra váltott a lámpa, és elengedtek néhány 1-es villamost, és csak aztán mentek tovább, és hentes és mobiltelefon és OTP. Persze nem hagyta abba, hiszen még sok volt hátra, a busszal éppen csak elért a Keletihez, mert, mosolyodott el, legalábbis nekem úgy tűnt, elmosolyodik, most jön a lényeg. Innen ugyanis metróval utazott tovább. Metróval bizony, egészen a Rákóczi térig. Pont ezzel a metróval, és aztán feljött, és most itt van. Mert mielőtt haza megy, be kell ugrania a vásárcsarnokba, mert vennie kell hipóvajbanánt. Felemelte a jobb kezét, amelyben egy papírt szorongatott, vonalas iskolás füzetből kitépett papírlapot, amelyre túlméretezett nagybetűkkel azt írták, hogy: tojás, liszt, paradicsomkonzerv. Elkövettem azt a hibát, hogy ezeket a szavakat is kimondtam hangosan, tagolva. Tojás, liszt, paradicsomkonzerv. Görbeczki szeme elkerekedett, ijedten nézett a papírra – végre őszinte érzelmek ültek ki az arcára. Elolvasta, amit látott, majdnem elsírta magát, és szó nélkül elindult vissza a metróba. Nem szóltam utána, nem is köszöntem. Bár pár percig még nem mozdultam, lázasan kerestem valami emléket, ami megmagyarázná ezt a jelenetet. Bármit, ami megnyugtató választ adna arra, mi lett szegény Görbeczkiéből. Aztán a téren ácsorgó

embereket figyeltem. Az az ötletem támadt ugyanis, hogy Görbeczki talán megjátszotta magát, valakit be akart csapni. Valakit, akit meglátott a téren. Arra nem gondoltam, hogy én lennék az, mert nem. Mert annak nincs semmi értelme. De senki sem figyelt minket, és Görbeczki sem jött vissza nevetve. Nem, ez bizony véresen komoly, és bizony nem járt hozzá érzéstelenítés. Se köpni, se nyelni nem lehetett: Görbeczki állt előttem saját jogán. Még egyszer átgondoltam mindent, azt is, amit mondott, már amennyire fel lehet idézni egy ilyen monológot. Megborzongtam. Igen, határozottan állatias volt. Régen úgy képzeltük, hogy ilyen katatón állapotba csak kevesen kerülnek majd közülünk. De semmi esetre sem Görbeczki. Nem ő. Görbeczki nem állatiasodhat el ennyire – ebben biztosak voltunk. Másnak szántuk ezt a végkifejletet. De kinek is? Ki részesülhet efféle állati kínokban. Kinek a csendje lesz az elhagyott vackok, ólak, kotorékok csendje?

leszarok mindent

Ezzel azonban még nem volt vége. A dolgok rosszabbra fordultak, ahogy magas láz után jön a hígfosás. Aztán meg az idióta álmok. Pedig erős fogadással esküdtem meg boldogult úrfi koromban, hogy soha nem írok semmit, amiben valaki (miért, miért nem): álmodást lát. Amibe belekeveredik valamiképpen egy amolyan posztfreudista, bús-borongós, lehetetlen álmok, aminek semmi értelme, és szex sincs benne. Ezt most mégis el kell mesélnem. Jóval a Görbeczki-sokk után történt, minden különösebb előzmény nélkül, azaz nem aludtam rosszul, nem forgolódtam verejtékben úszva. Azt álmodtam, hogy beszorultam egy autó hátsó ülésére két tagbaszakadt fickó közé, akik valószínűleg a barátaim lehettek, mert nem éreztem fenyegetőnek a jelenlétüket. Mindenesetre nem tudtam mozdulni tőlük (valószínűleg egyszerűen a falhoz préselődtem alvás közben). Elöl két társuk ült. Idegeneknek tűntek, de nem arról volt szó, hogy németekkel vagy ausztrálokkal keveredtem egy autóba. Mert a németekről, sőt még az ausztrálokról is van némi fogalmam. Van számukra egy eldugott skatulya a tudatom mélyén, amit bármikor felnyithatok, és kész sztereotípiák ugranak elő, amelyek átsegítenek az ehhez hasonló helyzeteken. Ezekre az emberekre nem volt skatulyám. A másik dolog: biztosra vettem, hogy még sosem utaztam ahhoz fogható autóban, mint amilyenben álomban. Nem tudtam, milyen autó, de sosem láttam

ilyet. És ekkor fogott el nagyon határozottan az az érzés, hogy egyáltalán, a legkevésbé sem érdekel, mi fog történni. Hogy leszarak mindent. Miért is kellene tudnom, milyen ez az autó. Milyen kívülről, amikor belülről sem látom.

Így aztán, bár fogalmam sem volt, hol vagyunk, merre megyünk, nagyon jól éreztem magam ebben a tökéletes érdektelenségben, amit a világ valamennyi jelensége iránt éreztem. Ha kinéztem a lehúzott ablakon, jó sokáig nem láttam semmit, ami alapján legalább következtetni lehetett volna, hol járunk. Később megfoghatóbb lett a környezet. Sivatagnak láttam, és megéreztem, hogy rettenetesen meleg van. Álmomban ez nem zavart, teljesen természetesnek tűnt. Ha sivatag, hát sivatag. Kis idő múlva – nem emlékszem, hogyan és miért, de már tudtam, hová megyünk. Bár továbbra sem beszéltünk, sőt később sem hangzott el egyetlen szó sem. Néha mintha zene szólna, de távolról, nem az autóban. Elmentünk egy bekapcsolva hagyott rádió mellett: például egy benzinkútnál vagy egy útmenti büfénél. Látni, nem láttam semmit. És az se biztos, hogy hallottam a zenét, csak valami halvány emlék maradt erről – rögtön azután, hogy hallani véltem. Mindenesetre ekkor már tudtuk, hogy hová megyünk. Keresztül a sivatagon, a sivatagon túl egy városba, azaz ki a sivatagból. Nem kellett persze megmenekülnünk, vagy ilyesmi, de azért jobb kívül lenni a sivatagon, ezt éreztem, és mi éppen ezt csináltuk. Aztán feltűntek települések

is. Nem mentünk be egyikbe sem, vagy ha bementünk, nem tudatosult bennem, csak halvány emlék maradt a városokról, megint azután, hogy átmentünk rajtuk. A nevüket azonban megjegyeztem. Mintha hangosbeszélőn bementék volna valahol az agyam leghátsó, eldugott traktusában, mint egy buszban vagy vonaton. Elhúztunk Trincheras mellett Pueblo Nuevóig, Aztán Pueblo Nuevóból eljutottunk Santa Anáig. Aztán onnét San Isidróig, majd Ímurisig, Cananeáig, végül Agua Prietaig. De nem álltunk meg a határon egy percre sem, mert jött rögtön Douglas, aztán már csak hetven kilométer és Tombstone. Tudtam, hogy nemsokára indián földre érünk. Hatalmas, hörgő autóval benyomulunk egy utópisztikus, semmihez sem fogható övezetbe, ahol, ez is természetesnek, sőt megnyugtatónak tűnt, harcra számíthatunk. Mosolyogtam. Körbenéztem, és láttam, hogy a társaim is széles mosolyra húzták a szájukat. Ekkor már tudtam, hogy nem a barátaim, hanem a kollégáim. Ugyanott dolgozunk, ezen kívül semmi közünk egymáshoz. Nem szeretjük, de nem is utáljuk egymást. Milyen jó is így! Az sem döbbenett meg különösebben, hogy felfedeztem, a kocsiban ülő kollégáknak csupán egy szemük van, a homlokuk közepén. Nem hozott ki a sodromból, egyszerűen beláttam, hogy korábban rosszul emlékeztem rájuk. Nem figyeltem eléggé. Tehát: harcra készültünk? Mintha munkába indulnánk? Lehet, hogy ezt már csak én magyarázom bele – ébren. Mert álmomban semmi ilyesmi nem történt, Csak felerősödtek a zajok. Először egy elefántüvöltés, mintha riadót fújna. Aztán a sivatag, a dzsungel, a szavannák, a pampák és prériek és havasok és tengerek összes hangja, nesze, csikordulása, bődulése, rikácsolása, üvöltése, sikolya, mordulása, büfögése és karattyolása. Páviánüvöltés, valami ragadozó nagymacska bődulése, kígyósziszegés, madarak, hüllők, kisemlősök összeolvadó, pazar lármája. Földimalacok, elefántcickányok, kígyászkeselyűk, sivatagi sünök, bozót mókások, versenyegerek, medvefókák, harlekinfürjek, csíkos görények, foltosnyakú vidrák, mongúzok, méhészborzok, oroszlánok, hiúzok, gepárdok, királytigrisek, kobrák, sakálok, emuk, kakapók, cibetmacskák, jákópapagájok, flamingók, kafferbivalyok, bóbitás antilopok, bejzák, gaboni viperák, farkasok, dugongok, foltos kuskuszok, kecskepapagájok, szesszák, szerválok, óriás kenguruk, sarkantyús teknősök, dingók, hollókakaduk, repülőkuttyák, farágó termeszek, paradicsommadarak, zöld mambák, fekete és fehér orrszarvúk, keák, barna kivik, rókakuzuk, nesztorpapagájok, tobzoskák, nílusi varánuszok, pápaszemes pingvinek, jávai mongúzok, okapik,

közönséges csimpánzok, bonobók, gorillák, álarcos egéropossumok, és megannyi társuk egyszerre zajongott, üvöltött álmomban. Az állatvilág letaglózó és megtagadhatatlan ereje utat követelt a legbensőbb valóságomba. Nem a hallójárataimban, a bőrömön éreztem minden egyes hangot, de, és ez volt a legjobb az egészben, baromira nem érdekelt. Nem nyomasztott, nem ijedtem meg. Nem éreztem semmi ilyesmit. Kicsit talán untam. Egyetlen dolog hozott csupán zavarba: a háttérben, jól kivehetően, kutya ugatott. Lehetett volna prérikutya, de tudtam (ez még álmomban történt), hogy a szomszéd kutyája sündisznóba harapott. Erre fel szoktam ébredni, ám azon az éjszakán nem ez történt. Álmodtam tovább az eseménytelen utat állati üvöltésben. Mintha az egészet könyvben olvasnám, és természetesen tudni szeretném, mi lesz a befejezés. A következő pillanatban már azt éreztem, hogy nemcsak olvasom azt a kibaszott könyvet, hanem én magam írom. Egy állati hosszú, befejezhetetlen könyvet. Most már izzadtam és forgolódtam, de nem tudtam befejezni, nem tudtam felébredni belőle. Sőt. Megéreztem, teljes bizonyossággal megéreztem, hogy sosem fogok ebből felébredni.

kép | shutterstock.com

Ágoston Tamás

KÓPÉ

2021-07-24 | VERS

Skála Kópé-s szatyorban ástam el
a megmérgezett macskát a ház mögött.
A sárral megdobált református templom udvarán kellett volna,
ahol Sarkadi Gyuri kásás iskolatejet öntött a fejemre,
mert nem rágtam a gittet. Vagy a játszótéren,
ahol Háló Jolán megmutatta a punciját,
majd követelte, hogy mutassak én is valamit.
Nem mutattam, mert odafutott Gizella néni,
és lekevert egy villámgyors taslit
a transzformátorállomás árnyékában.
Micsoda nap volt!
Felrugósodott hajjal kullogtam haza a napköziből,
magam után húzva az iskolatáskát
a cserebogárhullákkal teleszórt Lakatos utcán.

kép | galeriasavaria.com

Nacsinák Gergely András

LAPSZÉLCSEND

2021-07-06 | ESSZÉ

A modern Európa története egy lány énekével kezdődik valamikor a negyedik század végén, egy karthágói kertben. A lány – vagy gyermek – hangját a szél sodorja a töprengő Augustinus füléhez valahonnan a szomszédból, ő pedig ennek hallatán felhagy a hiábavaló tépelődéssel, és olvasni kezd.

Tolle, lege, tolle, lege – énekli a csengő hang azóta is: mi pedig olvasunk. Úgy olvasunk, ahogy Augustinustól tanultuk: válaszra várva, türelmetlenül, reménykedve és kétkedően, hívón és hitetlenül.

eljutni önmagunkhoz

Hogyan olvas Augustinus? Nem kíváncsiságból, nem szórakozásból, még csak nem is a tudás kedvéért, hanem önmaga miatt. Írni sem a mives retorika vagy a közlés vágya miatt ír, hanem mert szembesülni akar saját létezésével, annak minden léptékével és összes aspektusával együtt. Ez az, amit eltanultunk tőle: hogy az írott szó nem csupán gyönyörködtetésre vagy ismeretek átadására szolgálhat, nemcsak a szépség vagy a tudás eszköze lehet – hanem segíthet eljutni önmagunkhoz.

A könyvlap tükrében lehetségessé válik, ami különben lehetetlen: megpillantani a lelkünket. Használták persze Augustinus előtt mások is az írott szót tükör gyanánt: a természeti világ, a történelem, a társadalom, a gondolkodás vagy az érzelmek tükréként. Világkrónikák, politikai röpiratok, filozófiai értekezések, költészet – de Augustinus nem ezeket műveli, ugyanis minden olvasott vagy leírt szót, minden retorikai eszközt vagy teológiai felvetést egy *találkozás* lehetőségének rendel alá abban a reményben, hogy ezáltal végül eljuthat önmagához, önmagán keresztül pedig eljut majd Istenhez.

Walters kézirata, flickr.com

Az olvasás az ismeretlen felé igazít útba: és amennyiben az olvasás alanya mellett „önmagunk” válik annak tárgyává is, úgy mi magunk leszünk ismeretlenné. És ebben, bizonyos fokig, hasonlók Istenhez. Ha önmagam számára rejtély vagyok, ugyanúgy az írott szón keresztül nyílik alkalom közelebb jutni ehhez a rejtélyhez, ahogy az írott Szó által ismerhetem meg ama másikat, nálamnál nagyobb rejtélyt is. Az a szó, a leírt Logosz adott; saját logoszom pedig megformálásra vár. Az egyik Logosz még az idők

előtt kimondatott, és azóta is eónról eónra, nemzedékről nemzedékre bontakozik ki; önmagam logosza azonban egyszeri, mindeddig nem hangzott fel, és ha nem kerül kimondásra most, nem is hangzik el soha ezután.

Ez az, amit Augustinus megsejtett, és amit Európa megtanult tőle. Módszere – vagy talán csak feltevése, kapaszkodója – az volt, hogy a készen kapott isteni szót egyszersmind emberi igeként is olvasta: de nemcsak olyan általános értelemben, mint előtte már az alexandriaiak – a mindenkori emberi természet tükréként –, hanem kimondottan az önismeret forrásaként. Esendőségét sziklaszilárd bizonyossággal vegyítve. Vallomását hitvallássá téve. Úgy, hogy ne lehessen tudni, hol kezdődik az egyik, és hol ér véget a másik. Számára a könyv az olvasás aktusa: ez a lehetőség, ez a köztes, kétértelmű, egyszerre személyes és személytelen tér.

kétértelmű tér

A könyvek lapja új territórium: harctér, játéktér, mennyei szféra vagy a pokol egy bugyra, mikor hogy. Mindenesetre a megismerés tere, és mint ilyen, kevert és kérdéses tartomány, egyszerre valóságos is meg nem is. A könyvlap e kétértelmű terében könnyűszerrel önmagunkra ismerünk. És ez táplálja kényszerképzetünket, hogy valahol itt, a betűkben vagy a betűk által, a sorok sorjázása közepette, a szavak morajlásának és a lapszél csöndjének mezsgyéjén, mint valami fövenyen lépegetve partok és mélység között, pontosan itt – megtalálhatjuk önmagunkat.

Olvasni és a tengert nézni roppantmód hasonló tevékenységek.

A gondolkodás mindig a peremen zajlik, természetes közege is a perem világa – határvidék. A tűnődés kívülállással jár – máshogyan nem megy. A filozófia a peremen születik. Akik művelik, a senkiföldjén vetik meg a lábukat, a szilárd és cseppfolyós határán, hol több, hol kevesebb sikerrel. A fövény gyermekei ők, éppúgy, mint minden olvasó.

Aki magára vállalja a gondolkodás kockázatát, előbb vagy utóbb kívül találja magát a szövegek biztonságán. Olyan térben, amely bár szorosan kapcsolódik már létező szövegekhez, mégis legalább egy lépéssel kívül is esik rajtuk. Vajon mihez kezd magával az ember ebben az eldöntetlen térben? Ez még a szavak vadászterülete: az a mentális tér és állapot, amikor az olvasó az olvasottaknak *még* kiszolgáltatott, de *már* – eloldódva a betűktől – némiképp szabad. Vajon mi történik az olvasóval ezen a határszakaszon, és a gondolatok, melyek félig a sajátjai, félig jövevények, mihez kezdenek ővele? Ez a pillanat kétségkívül a gondolkodás küszöbe, de tudnivaló az is, hogy az efféle átjárók egyszerre szent és vészjósló helyek.

mentális torzszülöttek

Ugyanakkor nem minden filozófia, ami a peremen történik. A határvidék messze nemcsak a gondolat birodalma, hanem a kételkedés és félelem szagára érzékeny

pokolfajzatoké is. A szöveg hasítékain át szitáló hagyományoké. Egyszóval az örületé, vagy az örület lehetőségé. Aki kívül áll, védtelen: a lehetséges kitöltetlen tartományában pedig az elme sokféle alakzata megfér egymás mellett – tiszta ítélet és pontos megfigyelés éppúgy, mint az eszmék invalidusai, a szellem karikatúrái. Ötletek, amelyek képtelenek megkapaszkodni a jelentésben; mentális torzszülöttek; a felismerés kérészéletű angyalai; játékosság, kísértés, fikció, gúny és bosszú; itt gyülekezik a rátarti szellem sok készségegyilkosa is. A könyvlap tükréhez és az olvasás folyamatához éppúgy hozzátartoznak, mint a letisztult szó, a leírt szöveg, a gondosan megformált betűk jelentéssé szerveződő sora.

*

Mármost épp erről a jelenségről ad számot a gótikus kódexek lapszéli ökoszisztémája. Az olvasás egyszerre pontos és ingatag természetéről, a peremvidék lakóiról, az értelem határvidékén tenyésző életformákról. A változatos lehetőségekről, amelyet az olvasás folyamata az elme számára tartogat. Ahogy a tizenkettedik és tizenötödik század közt a *marginalia* külön fejezetet érdemel a könyvészet történetében, úgy alighanem külön fejezetet jelent a gondolkodásában is. Azok az ábrák, alakok, történések, amelyek megjelennek és benépesítik a kódexek lapszéleit, egyúttal azt is

tükrözik, mi minden történhet a szellemmel a gondolkodás, az elmélyült olvasás során – hogyan hat elménkre az írott szó, és viszont. Megjelenítik, hogyan birkózik, tusakodik egymással szöveg és olvasója, hogyan igyekszik hatalmába keríteni, kigúnyolni, kijavítani, meghatározni egyik a másikat. Az érett középkorban, míg a nyomtatás elterjedtével egy, a korábbi könyvekhez megtévesztésig hasonló, mégis egészen más értelmű tárgy születik, a *marginalia* világának szabályos evolúciója figyelhető meg, a kezdeti primitív életformáktól a komplett ökoszisztémáig.

openmanuscripts.tumblr.com

A reflexió mentális terének a szövegen kívül kell lennie – ezt a helyet jelölik ki a lapszélek. Már a nyughatatlan antikok is előszeretettel jegyzeteltek a tekercsek szélén adódó üres helyre, s a kommentárok e sajátos műfaja, a *szkholion* akkoriban meglehetősen népszerűségnek örvendett. A szó ínyencei alkalmasint egész műveket kerekíthettek Homérosz egyetlen

sora köré. De ez még nem *marginalia*, csak szavakra felelő szavak. Józan értelmű egyének ihletett párbeszéde, tovább- és együttgondolkodás, annak kívánalma nélkül, hogy az illetők ugyanazon helyen vagy időben tartózkodjanak. Talán az efféle kötöttségektől mentesült szellemi együttlétet értjük kultúra alatt. Mindenesre ez még

nem egészen az, ami a középkor számára lett a lapszélek világa: a kettő közti különbség talán a Szóról alkotott felfogások különbségéből érthető meg. Mert amíg az ókor számára a szó megbecsült, hasznos, időnként mágikus erejű, titkokat rejtő, de végül is e világi dolog, addig a kereszténység számára eredendően metafizikai létező. Az írott szóra is átháramlik valami ebből a világfeletti kötődésből; és a kora középkori könyvínség idejében a kódex még inkább a szentség visszfényében tündököl. Amikor írás és olvasás jellemzően szakrális aktussá, a könyv születésének helye, a *scriptorium* pedig maga is a világtól és annak esendőségétől legalább elvben elkülönült térré válik, a Szó rangja és értéke többé nem mérhető antik mértékegységekkel. Ám ha az olvasás spirituális tevékenységgé nemesül is, az olvasó azért csak olvasó marad: a fővény gyermeke, akinek szelleme örökké ott billeg profanitás és szakralitás határvonalán. Hogyisne tenné, ha egyszer benne húzódik, vagy inkább ő maga e határvonal. Amit olvas, párbeszédre készíti, kérdésekre és kételyekre sarkallja, nemritkán káromkodásra ingerli – csak hogy a párbeszéd korábbi stratégiái, melyet a szkholionok alkotói tökélyre fejlesztettek, ebben a metafizikailag meghatározott közegben már nem elképzelhetőek.

A lapokon megtelepedő élet első nyomai az iniciálékban bukkannak fel. Tehát a Szón belül; pontosabban a szó legkisebb egységéhez, a betűhöz kapcsolódva. Mondhatni a betű az a fészek vagy bölcső, amely óvja őket. A kép esetlegessége itt még szorosan függ a betű szilárd struktúrájától. És talán nem véletlen, és nem csak kalligráfiai okokkal magyarázható, hogy épp a Kezdetben, a szöveg legelső szavából kisarjadva, sőt az első betű abszolút *in principit*-jében jelenik meg az a fajta élet, amely – bár másképpen, mint a betűk soraiban rejtező üzenet, de mégis – az olvasás mentális tevékenységének velejáróját, a reflexiót jelzi. A középkori gondolkodás számára minden valódi ok teológiai ok kellett, hogy legyen, és talán itt sincs ez másképpen. Mert bármilyen életformáról legyen szó, indázó növényekről, a tussal húzott vonalak erdejében ólálkodó fenevadakról vagy elmélkedő szerzetesekről, eleinte mindez az iniciálé közvetlen környezetére korlátozódik – mondhatni, ez az élőhely az, a Szó talaja, ahol minden kezdetét veszi.

méregdrága jószág

A tizenkettedik században a kép elkezd kilépni a Kezdetet képviselő betű territóriumából, túlnő rajta, felfedezőútra indul, hogy aztán háromszáz év leforgása alatt fokról fokra belakja az oldal üresen hagyott, benépesítésre kínálkozó térségeit. Mindez alighanem a szóhoz, szöveghez, olvasáshoz, és mindezek által a könyvhöz való hozzáállás változásairól ad számot. A könyvlap már nemcsak az Ige megtestesülésének félig-meddig szakrális helye, hanem az Igével ápoltság viszonyban bekövetkezett változások tükré is. Természetesen nem a mindenkor olvasóé, hiszen a kódex ekkoriban méregdrága jószágnak számított, illő volt hát, hogy minden benne megjelenő egyéni vonás, fricska, vagy akár blaszfémia is ehhez mértén igényes legyen, nem csak afféle odavetett firka. A kódexet létrehozó *scriptor* és *illuminator* tevékenységén mérhető le a reflexió természetének változása. Hogy mit – és idővel mi mindent – engednek be egy könyvlapra, nagyon is árulkodó. Háromszáz esztendő alatt a margó világa külön tartománnyá válik, írás és olvasás közti átmeneti zónává, párhuzamosan azzal, ahogy mind lazább kapcsolatot tart először a betűvel, azután a betűk sugallta mondanivalóval, hogy mielőtt a nyomtatás predesztinációjának megadva magát elnéptelenedne, már ne nagyon legyen más, mint öncélú, irányát vesztett ornamentika.

*

A lapszél épp olyan gyűjtőhelye az ismeret peremvidékére szorult teremtményeknek, ahogy a térképek szegélyeit keretező óceánok és sivatagok; a mindenkor határvidékek pedig, azokhoz hasonlóan, felvonultatják az átjárókkal és horizontokkal kapcsolatos káprázatos sokféle kockázatot és minden elképzelhető varázslatot. A lapszél: óceán és sivatag, kapu és horizont, egyszóval jelöletlen vidék, amelyet nem érintett meg a Szó, és nem pecsételt meg az ismeret; ahol a valós véget ér, kezdetét veszi a lehetséges.

A medievisták minden részletre kiterjedő figyelme kiterjedt erre is: filológiai és természettudományos igénnyel lajstromozták a *marginalia* képződményeit, embereket, állatokat, növényeket, és ezek számos és valószínűtlen kombinációit

openmanuscripts.tumblr.com

egyaránt. ^[1] A látszólagos káoszt három nagy csoportba sorolták, mondván, hogy a lapszéleken a mindennapi élet, az állat- és növényvilág, valamint a képzeletbeli lények halmaza alkotja valamennyi fellelhető ábrázolás kiindulópontját; e halmazok mindegyikének adódnak közös metszetei. Megfigyelték, hogy eleinte, mint valami köldökzsinórhoz, az ábrákon megjelenő lények és események még szorosan kapcsolódnak a betűkhöz: sokszor az iniciálékhoz, máskor a többihez, vagy legalább magához a szöveghez; hogy nem is egyszerűen kapcsolódnak ahhoz, hanem egyenesen függnak tőle – vagy éppen rajta. A betű, és a belőle felépülő szöveg, ha csak a kódex lakóinak számára is, de kézzelfogható dologgá válik, amelybe alkalmasint bele lehet kapaszkodni, a peremén egyensúlyozni, árnyékában elnyúlva heverészni. Van olyan kézirat, amelyben a figyelmetlen másoló által kihagyott szavakat az illuminátor gondossága folytán épp ott szorgoskodó apró munkások csigákkal és kötelekkel vonszolják és rögzítik a helyükre. A könyvlap architektúrájában sajátos építészeti elemek és jellemző megoldások jelennek meg, akár a korabeli katedrálisokon. A betűkben fészkelő madarak kirepülnek; a mesteremberek és klerikusok, mint holmi telepések, megindulnak a lapszélek felé. A szakemberek ezen felül osztályozzák is a lapokon felvonuló figurákat, már ahol lehet, és ahol a lények metamorfózis-börzéje nem tesz eleve lehetetlenné minden osztályozást. Láthatni mitológiai pedigrével büszkélkedő alakokat, sellőket, kentaurokat meg unikornisokat, de olyanokat is, amelyek népmesékből vagy szólásmondásokból, a szerzetesek elméjének ki tudja miféle, nyitva felejtett hátsó ajtaján át surrantak be ide. Esetleg szimplán a konyhakertből, mint a legyek és a csigák. Látunk szokványos tevékenységekkel bíbelődő közembereket, lovagokat és püspököket, meg olyanokat is, akik cseppet sem hagyományos, ha ugyan nem mindjárt visszatetsző dolgokat művelnek. Az egyik legkorábbi lapszél-illusztráción például egy fickó borotvával a kezében igyekszik elcsípni egy tapsifülest: ez minden bizonnyal vizuális utalás a középkorból ismert „nyulat borotválni” kifejezésre, amely egy feladat kivihetlenségére célzott. A kép, morfondírozik egy középkorász, talán nem merő kedvtelésből került ide, mindjárt a kódex első lapjára; az illuminátor esetleg arra célzott, hogy a könyvben foglaltak megértése leginkább a nyúlnyíráshoz mérhető képtelen vállalkozás. ^[2] Ez viszont azt jelentené, hogy a szó másik megjelenési formája, az írott szövegnél zabolátlanabb és vulgárisabb oralitás talált magának

helyet a könyvek lapjain: a szemtelen és szertelen, szabadszájú és szabadon gondolkodó, autoritást nem ismerő közbeszéd, mely örökké az írás szentélyének kapujánál bohóckodik, vicsorog, illegeti magát – miközben akaratlanul is díszít, gazdagít, kontrasztot ad, kiemeli a betűkben foglaltak méltóságát. A fabulák és szólások a betűk és írástudók által meg nem zabolázott, a sorok igáját nem ismerő szó, a pimasz és virgonc nyelv vitalitásának tanúi. Egy-egy ábra vagy jelenet – az alfelükkel hasonlózó alakoké, a szerzetesi csuhában parádézó rókáké – talán nem több vizuális káromkodásnál. Máshol viszont valódi polémia bontakozik ki szöveg és kép között, mint amikor a lapszél partvonaláról a nagy Augustinus kicsiny mása fejezi ki nemtetszését egy dárda segítségével a szövegben olvasottak láttán. Az iniciálék indái immár nem tartják fogva az emberi-, állati- és keveréklényeket, azok szabadon gyakorolhatják különféle nemes és nemtelen elfoglaltságaikat a margók nyílt terepén.

a könyvet pásztázó szem

A lapszél, mint minden külterület, huzatos vidék: talaja ingoványos, gízgazok keverednek rajta gyógynövényekkel; és miként a gondolkodás is lehet elkalandozás

a szövegtől, a *marginalia* felfedezése magában hordja annak veszélyét, hogy a könyvet pásztázó szem elvesz a peremvidék mind dúsabban tenyésző erdejében; hogy a szöveg kitaposott ösvényei helyett ismeretlen vidékekre téved, ahonnan esetleg már nincs is visszatérés.

*

Mert *hol* is van voltaképpen az, aki olvas? Sem a könyvön belül, habár ott érzi magát; sem azon egészen kívül, noha testileg legalábbis így áll a dolog. A margón van – osztozva ebben sok más teremtménnyel.

Egy saint-omer-i illetőségű nemesasszony, bizonyos Margit, midőn reggelenként fellapozta óraskönyvét, hogy a Tercium zsolozsmájába fogjon, a lapszálon ott találta önnön képmását, amint térdepelve imádkozik, áhítattal fordulva az iniciáléban látható betlehemi jelenet felé. ^[3] Csakhogy a *Deus* szó kezdőbetűjébe települt csúcsíves szentély méltóságteljes atmoszféráját kissé szétzilálja a borzas szárnyú ördögfattyá,

aki a bal felső sarokban, az iniciálé felett lebegve markolja a *D* betű szalagjának végét, szemlátomást készen arra, hogy egyetlen rántással kioldja a szépen megtervezett csomót, romba döntve ezáltal a gótikus díszletet. És hát van itt más is. Jobban szemügyre véve közvetlen – tintából mesterkél – környezetét, Margit láthatta, hogy az oldal alsóbb régióiban majmok illegetik magukat, csúfot űzve a szent jelenetből; szemközt egy *szkiapoda*, egy lábú förmedvény ügyeskedik valami díszítőelemmel ormóttan kezében; nem beszélve arról, hogy a kis emelvényféleséget is, amin Margit térdel, egy némiképp eltikkadt csimpánz tartja a hátán, és nincs rá garancia, hogy a következő pillanatban nem ereszti el. Túloldalt egy kondér lebeg a semmiben, felette lepke száll, alul fehér agarak vesznek űzőbe egy majmot, és még egy meghökkentő szerzetet.

Deus in adiutor, Isten, hallgass meg, szól a szöveg, amely a szó szoros értelmében ott tornyosul Margit előtt – de nem képtelenség-e figyelni rá ilyen mértékű vizuális zajban? És az Isten képes-e meghallani az olvasás hangtalan belső hangját a csaholás, makogás, lihegés, visítás közepette? Mi mindent elmond – vagy legalább jelez – az olvasás vagy pláne az imádkozás természetéről ez az egyetlen lap is: hogy tudniillik a figyelem és áhítat roppant törékeny, a buzgólkodót egy szemvillanás alatt kibillentheti egyensúlyából az a fáradékony csimpánz, aki a magasba emeli. Figyelmeztetés ez, hogy a látszólag kívül tartózkodó, nem rajzolt olvasóval is könnyen megeshetik, ami kódexbeli képmásával: elkapja figyelmét egy-egy furcsa jelenés vagy elkalandozik a szöveget dúsan körülindázó lugasban. Meglehet, ez a sok apró rémség és bájos szirén afféle lelki gyakorlat az olvasó számára, mintegy a figyelem edzése. Talán a könyv állandó háttérzaja – amely a kézirat minden egyes lapját, ha változó mértékben is, de végigköveti – arra inspirálta olvasóját, hogy hallhatóan, kimondott szóval imádkozzék, hangjával kerekedve felül e képtelen kavalkádon, mely némán, de híven modellezte a lények és gondolatok való világra is jellemző állandó jövés-menését. Fejünk és lelkünk is átjáróház: csakis a biztosan sorjázó szavakban lelhet időnként fogódzót.

Persze, hogy a szakrálist mindig a profán keretezi, környezi és környékezi meg: világunkban, ahol a *sacrum* mindig sziget vagy elkerített hely alakját ölti – ahogy a Szó is elkülönül a hangzavar neszétől vagy a némaságtól –, a *profanum* könnyen a

Graduale Romanum ad usum fratrum Eremitarum S. Augustini. Sanctonale, Freiburg, Kantons- und Universitätsbibliothek, Ms. L 516, p. 40v

nyílt lény

szegélyre száműzetik, a sövény túloldalára, amelyet nem lakott be és nem itatott át gyönyörű rendjével a Szó. És a sövények túloldalán sok minden megeshet: innen oda vagy onnan ide kerülni csak egy pillanat műve, mert a határ, bár éles, mégis vékony, mint a hártya. Mivel a középkor számára a Szó eredendően és lényegileg természetfeletti, mindaz, ami híján van a szónak, legfeljebb természeti, ha nem egyenesen természetellenes. Az ember rendszerint középen bóklászik, és hol erre az oldalra billen, hol amarra, vagy ez kerül benne túlsúlyba, vagy pedig amaz. Ami azt is jelenti, hogy az embert leginkább az különíti el az állatoktól és az angyaloktól, hogy velük ellentétben nyílt lény, hiszen sem az angyalok nem nyitottak „lefelé”, a szónélküliség világa felé – mert ők mindig „küldöttek”, üzenethordozók –, sem az állat- és növényvilág nem nyitott a szóra, abban az értelemben, hogy kommunikációjuknak egészen más jelenti az alapzatát. Ez a Szóból és szóval élő teremtmény tehát egyesíti magában a természeti hangot és a természetén túlmutató értelmet, és ez nem feltétlen könnyíti meg a mindennapjait. Ezért hol erre, hol meg amarra tántorog, ahogy a kódexek mutatják megejtő pontossággal, és hol leveles kacsokba, hol betűkbe kapaszkodik, hol gyom lesz belőle, hol meg bölcsesség.

*

Ha valahol, hát a kódexlap látványának e kettősségében: nem egyedül a szó filozófiai vagy teológiai vagy irodalmi igényességében, mint ahogy nem is csupán a *kép* fantáziadús szemtelenségében érhető tetten a középkor nagysága. Hanem abban az alázatban és intellektuális tisztességben, amely az írott Szó bizonyosságát és a kép játékosságát is vállalta és egymás mellé helyezte. A könyvlap így soha be nem fejezhető, soha dűlőre nem jutó dialógus színhelye lesz, de nem érveké vagy álláspontoké, hanem belső állapotok, egzisztenciális lehetőségek dialogikus megjelenítése. A rajzok jelenléte – amennyiben nem csak illusztrációk vagy pusztán ornamensek (ha egyáltalán létezik ilyesmi), hanem az irónia és kétely, tehát a kritikai szellem hol durvább, hol csiszoltabb megnyilatkozásai –, megkérdőjelezi a szöveget: a

profán gondolat latra veti a szentet, a könyvlap egésze pedig magát az emberi megismerést állítja pellengérré. Felveti például annak lehetőségét, hogy a szó nem a gondolat maradéktalan kifejezőeszköze; hogy a szó nem elégséges köntöse, kizárólagos teste a szellemnek – ami azért a kor előfeltevéseinek ismeretében meglehetősen merész elképzelés, még akkor is, ha a profán szellem elsődleges megjelenési formája nem a szakrálisan érintett szó, hanem a zabolátlan képesség. A belátás mélységét mutatja, hogy a polémia nem dől el kifejezetten a rajz javára, a Kép nem kerekedik felül a Szón, s a kétely nem lehetetleníti el a bölcseletet, mert a kódexben még a kép érvényessége is kérdéses: talán erre utal a *marginalia* világának egyik állandó motívuma.

Vissza a majmokhoz. Állandó statiszták, elmaradhatatlan vendégszereplői a kódex-illusztrációknak – legalábbis bizonyos korokban és vidékeken. A középkoriak nem kimondottan állatokként, inkább afféle átmeneti lényekként tekintettek rájuk, az ember sikerületlenebb kópiáját látva bennük, afféle sátáni másolatot. Mert az utánzás, vagyis a pusztán felszíni hasonlóság keresése, a mímelés az ördög ismerve, olyan erőé, amely teremteni nem tud, lemásolja hát a valóságot, de lényeg, azaz lélek nélkül. Irigy az alkotásra, de amire magától képes, az csupán utánzat, ahogy eredménye is: felszín, merő illúzió. Ami csak *hasonlít*, és mégsem egészen az: a legveszélyesebb eshetőség, mert könnyen lépre csalja a figyelmetlen vagy gyanútlan szemlélőt: a pusztán szép, de nem igaz beszéd, a tetszetős, de üres látvány, egyszóval a giccs, anélkül, hogy ezt a szót ismerték volna. A majom, mint az emberre leginkább emlékeztető, mégsem emberi lény ennek a létezőmódnak a jelölésére szolgált: már Sevillai Izidor is úgy tudja az *Etymologiae*-ben, hogy a majom (*simius*) neve az utánzást, hasonlóságot jelentő *similitudó*ból ered. Minden utánzatra, képmásra, ábrázolásra is vetült valami ebből a gyanús státusból, a színjátszó mutatványosoktól az álarcokig: és ahogy a majmok – más állatokkal karöltve – emberi mozdulatokat mímelnak vagy figuráznak ki a kódexek lapszéli képein, abból mindig kiérezhető valami arcátlanul pokoli felhang. Állatok végeznek emberi tevékenységet: társasjátékoznak, muzsikálnak, miséznek – és viszont, emberek viselkednek állatokként. Ez betudható minden e világi állapot kritikájának: szabatosan mutatja fel

Deus in adiutorium
meum intende.
Domine ad adiuuandum
me festina. **G**loria patri.

ugyan létezésünk bukott és tökéletlen, mesterkelt és nevetséges mivoltát – de mindezt az ábrázolás eszközeivel, utáncatok segítségével, amelyek igazsága eleve kétségbe vonható. Így vagy úgy, de a képmás, a mégoly kifinomult és magasrendű is, mindig csak utánczat marad – minél élethűbb, annál gyanúsabb –, mint ahogy az írott, emberi szó is mindössze visszhangja, tükörképe az örök isteni Szónak, s a betűk csak ábrázolásai mindkettőnek. Mi pedig jobb híján ezekre vagyunk utalva, mint azt már Pál apostol is rezignáltan észrevételezte: általuk látjuk viszont a könyvlapok tükrében ezt a talányt, esendő önmagunkat.

ráérősen elidőzni

Nézünk egy lapot. Szemünk felfogja a betűk rendjét és e rendből kikerekedő értelmet; szellemünk peremén észleljük a lepke módra csapongó gondolatfoszlányokat, a kétkedés, elégedetlenség

elfojtott belső hangjait, a gyönyörködést, és lám, ezek mind ott vannak máris előttünk, formát, jelet, helyet kapva a lapon, a szöveg centrumában, az illusztráció perifériáján. Ennyit tesz ráérősen elidőzni egy könyv felett, szóbeli és szavakban nem rögzíthető gondolataink között téblábolva, feltérképezendő belső tájakon, csapongás és koncentráció határmezsgyéjén: ez az állapot minden felismerés kapuja. Így érti meg a Tertiumhoz lapozva Margit, hogy ő sem más, mint illusztráció, létezése önnön valódi létezésének esetlen másolata, és minden szava, amit kimond, a valóban kimondott, teremtő szavak visszhangja.

*

Hanem az üresség minden anomáliánál fenyegetőbb.

A 15. században indult a *marginalia* műfajának lassú hanyatlása, és ahogy az lenni szokott, a hanyatlás először a minden addig felülmúló, pazarló bőség képében mutatkozott. Az illusztráció olyan divattá lett, amelynek feladata az amúgy is nehezen megfizethető kéziratokat megfizethetlenné tenni. Már nem elég az egyediség, a kódex legyen megismételhetetlen. A rajzok helyére teljesen felszerelt tájképek kerülnek, melyek sűrű szövésűek és tarkák, akár egy falikárpit; a figurák addig

parttalan rajzása ugyanakkor megszabott útvonalakra terelődik, keretet kap. És párhuzamosan azzal, ahogy a reneszánszban tért hódít a perspektivikus gondolkodás és ábrázolás, a könyvlapok is mindinkább képszerűvé válnak, illuzórikus terekké, ahol a tekintet – és így az értelem – számára éppen a betű tetszik a legkevésbé valóságosnak. A kezdetben fennálló viszony szó és kép között a visszájára fordul. E színpompás tobzódásnak azonban rövidesen – és jószerivel egy csapásra – vége szakad, amikor a nyomtatott könyvek higgadtabb és puritánabb kora következik, ahol a kép visszavonul és illusztrációvá lesz: a groteszk és játékos eleme pedig a lapról lapra folytatott dialógus helyett inkább az új találmány, a címlap üresen kínálkozó felületére száműzetik. A lapszél elhagyatottá válik: elsivatagosodik, kietlen hómező, üres homoksivatag lesz, amely fölé egyedül az olvasó tekintetének égboltja borul: a fürge tekinteté, mely ettől kezdve legfeljebb a betűkön pihenhet meg. Vajon hová tűntek mindazok, akik és amik eddig ott voltak, és emlékeztettek bennünket belsőnk sokféleségére és sérülékenységére? Nyomtalanul eltűntek? Betűkké vedlettek át, és most másféle történetekben, rémregényekben, versekben és elbeszélésekben öltének testet? Vagy a képregények hasábjain ők tértek vissza, századokig tartó nélkülözés után, mint kiéhezett hódítók? Persze az is lehet, hogy arctalan készletésként, a lélekbe ivódó lassú mérgekként bennünk rejtőztek el, miután már önmagunk peremén sem biztosítottunk helyet ahhoz, hogy általuk kedvére tótágast állhasson, fintorogjon és kinevesse magát a létezés.

*

Mit is kereshetnénk egy üressé vált tükörben?

Bárhogy erőlködünk, ezen a módon már képtelenek vagyunk megpillantani a lelkünket – vagy azt, ami annak helyére került időközben. *Tolle, lege*. Talán a ma nemegy furcsasága és kétségbeesése írható le a perem válságával. Hogy nincs dialógus többé centrum és periféria, Szó és szavak között, és hogy elfelejtettünk megállni a széleken. *Tolle, lege*. Mágikus hang, ott cseng a fülben ezeröttszáz év óta. Vajon mit akar mondani?

upenmanuscripts.tumblr.com

Augustinus leteszi a könyvet, és a tengert nézi.

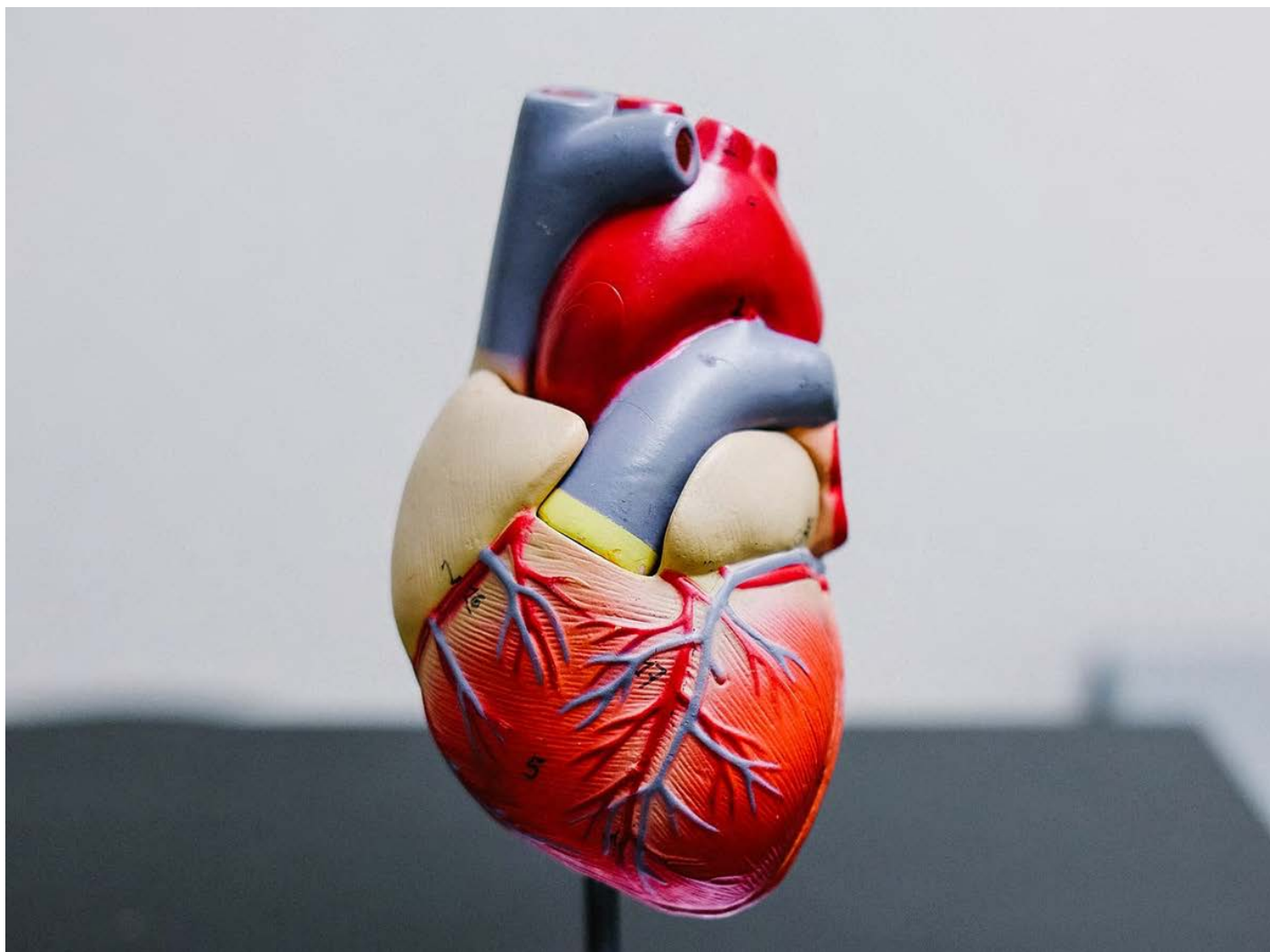
1. L. Nishimura, Margot, *Images in the Margins*, Getty Museum Publications, 2009. ↑
2. Camille, Michael, *Image on the Edge – The Margins of Medieval Art*, Reaktion Books, p. 20. ↑
3. http://www.bl.uk/manuscripts/Viewer.aspx?ref=add_ms_36684_fs001r (2021-06-05) ↑

felső kép | upennmanuscripts.tumblr.com

Boda Magdolna

RENDAHAGYÓ ANATÓMIA

2021-07-21 | **VERS**

szépen felosztották szívem
mint az építészek
pitvar
kamra
de se szoba se konyha

és folyosók se...

kisvérkör

nagyvérkör

közepes nincs

és nincs benne nappali

hogya a tévé előtt föltehetnéd

a lábad az asztalra

percekre osztom

az oxigénadagom

nem egyszerre sokat

majd semmit

nem lehetek kapzsi

átlagban tizenhat dózis

mindent módjával

ha elhízik a vér

majd lusta lesz szeretni

ha bulimiás lesz

kiokád mindenkit

de ezzel a paleodiétával

már képes leszek érteni téged is

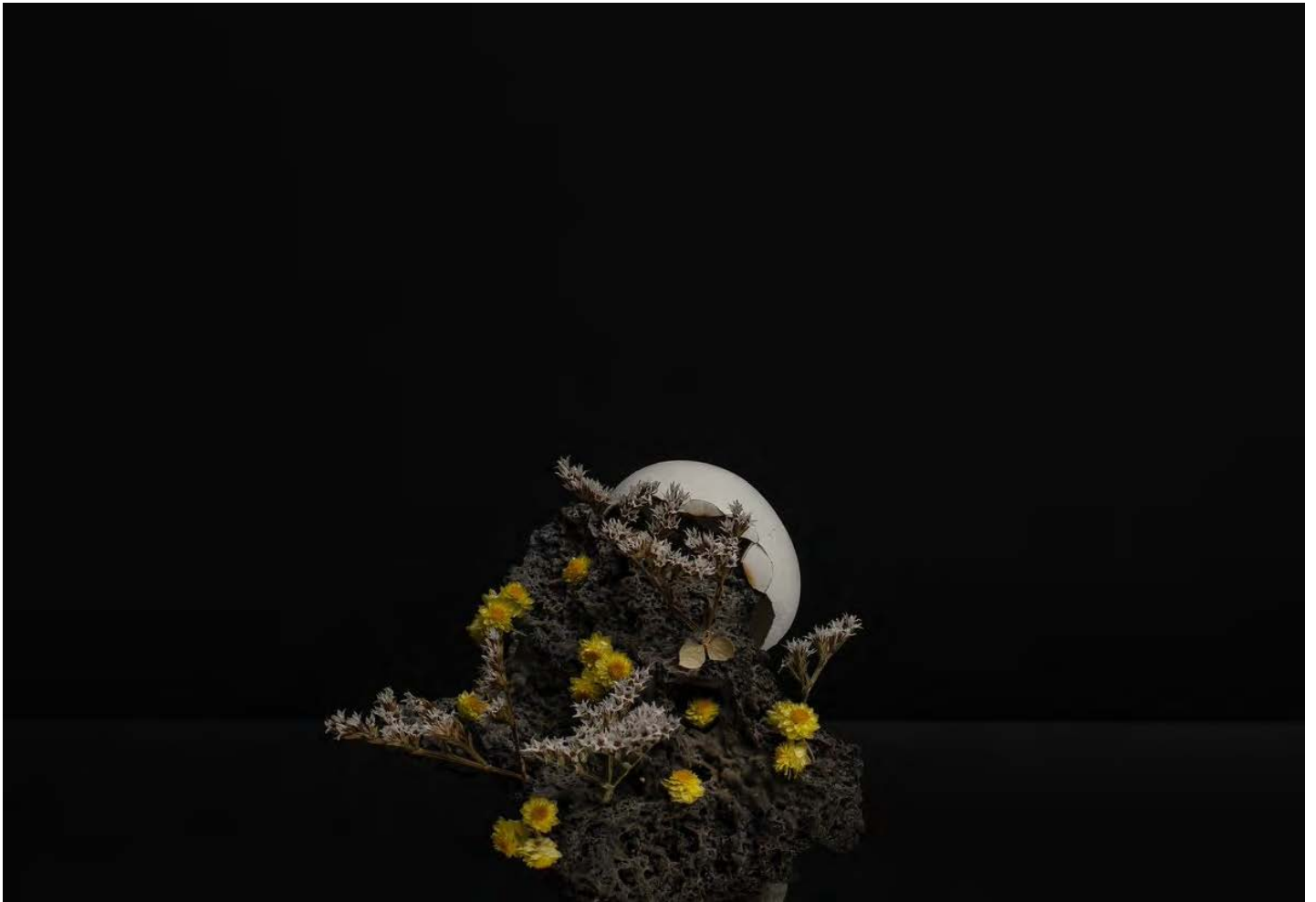
csak önmagam nem

kép | unsplash.com

Gerber Erika

A MAMA KEDVÉÉRT

2021-07-23 | NOVELLA

Megszólalnak a rádióban a harangok. Tizenkét óra. Asztalhoz ülünk. Először leves, aztán főzelék fasírttal, desszertnek lekváros piskóta. A főzeléknek külön tányérokat tettem, mindig ügyelek a terítésre. Mindenre nagyon ügyelek, a sózásra, a habarásra, ügyelek arra, hogy ne legyen túl forró az étel, és arra is, hogy ki ne hűljön tálalás előtt. A kenyér legyen kovászillatú, a kalács foszlós, a sütemény kellően édes.

nagyívű vergődés

Az asztalon közében vörösbor, üvegkancsóban. Régen a szüleim itták, ma nekem kell. Péter velem szemben ül, hol egykor apám. Mohón kanalazza az ételt, mereven néz a tányérjába, épp úgy, ahogy apám.

Amikor eszünk, én se nézek Péterre, soha, apámra se mertem ránézni az asztalnál, Van-ra figyelek, a nyelésére, és hogy megtartsam a fejét. Birkózunk. Evés közben kiszabadul belőle az erő. Sose tudom, hogy követeli az ételt, vagy inkább visszautasítja, a mutatvány ugyanaz: nagyívű vergődés a semmiben. Maga a mozdulatsor nagyfejű kígyó agóniájára emlékeztet, ahogy a hosszú nyak utánakúszik a fejnek, és húzza magával a kicsavarodott nyúlánk testet, aztán hirtelen hátralendül, koppan egyet a szék támláján, majd újra előre, és megint a koppanás.

Az egész értelmezhetetlen és hiábavaló, mint járvány idején a templomfelújítások, meg a számok, hogy ezerhatszáz... vagy tizenegyezerhatszáz? Nekem mindegy. Nekem a borsószemeket kell visszakanalaznom Van szájába a nyelvéről induló nyálcsúzdákról, és ki kell piszkálnom a fogai közé szorult borsóhéjat. Holnap krumplifőzeléket csinállok, akkor előbb szabadulok. Azt csak szétnyomkodom a villával, kanállal visszatolom a fogak mögé a falatot, ahogy anyám is csinálta.

Milyen kicsi volt akkor az eperfa! Apám ki akarta vágni, anyám nem engedte. A könnyeivel tartotta meg a fát. Majd én összetakarítom alatta a szemetet, ti csak legyetek nyugodtan, mondta mindig, és már ment is ki a söprűvel.

Anyám elment, így rám maradt az eperfa, hiába kerülgetem az árnyékát, mindenütt ott van. Az éjszakák se csendesek, többször is át kell mennem Van-hoz, hogy felszedjem a földről, nem bírom hallgatni a vonítását, hiába rakom fel az ágyra, minden reggel a padlón találom.

csupán létezik

Van egy gusztustalanul lucskos januári napon született. Én neveztem el a húgomat Van-nak, talán mert Van, minden akaratom ellenére, volt. Létezett. Ott volt az otthonunkban, az álmainkban és a jövőnkben. Van vegetatív lény, akár az eperfa, táplálék kell neki, és takarítani kell utána. Van csupán létezik, és mert ő létezik, sok más nem létezik: férj, gyerekek, család. Ezek mind nem léteznek, Van az egyetlen létező az életemben.

Péter undorral löki el félig teli tányérját, és kiront a konyhából.

Ez is el fog menni, mint az apám, meg a többiek. Hiába vigyáztam a sózásra, habarásra meg mindenre, el fog menni. Hát csak tessék, szabad az út, uraim, az ajtó kifele nyílik!

Látod, Van, ez van velünk, hogy mind elmennek!

Na, még ezt az egy falatot, a mama kedvéért...

kép | Victoria Wendish, unsplash.com

Matuszka Máté

KÖDHÚROK

2021-07-30 | NOVELLA

Szupersztárnak hívtuk a srácot, de csak gúnyolódásból. Mindig, mikor elment a sulink előtt, a fél fejét kitakaró hallgató volt rajta, gitározott a levegőben, közben pedig olyan hangokat adott ki, hogy:

– Pa-pah-pa-pa-pa-pah-pah.

Valószínűleg azt pengette, amit egy igazi gitáron is kellett volna, szóval inkább elismerésre méltó volt, mintsem kiröhögnivaló, de mi középiskolások voltunk, ő meg másik suliba járt, így kiröhögtük.

Akkoriban sokat néztük az MTV-t, mindannyian híresek és gazdagok akartunk lenni. Sokan a zenében látták az ehhez vezető utat, engem azonban a zenecsinálás sosem vonzott, én az autóversenybe voltam szerelmes. Miután meglett a jogsim, két teljes hónapig gokartoztam, ekkor odajött az egyik oktató, hogy összességében tehetséges vagyok, és ha Németországban lennék, azt mondaná, mindenképpen próbálkozzam tovább, de nem Németországban vagyunk, itt pedig annyira kevés srácból lesz profi autóversenyző, hogy aki nem gokartozik aktívan tízéves kora előtt, úgy lemarad a tapasztalatszerzésben, hogy esélytelenné válik. Tizennyolc múltam, így abbahagytam.

rég nem látott ismerősök

Végül a taxizásnál kötöttem ki, bár abban sem lettem valami jó: ha a Deák téren beszállt pár kínai turista, hogy a Váci utcába szeretnének menni, nem vittem őket körbe

a városban, inkább megmondtam nekik, merre menjenek két sarkot, hogy odaérjenek. A taxizás előnye, hogy néha rég nem látott ismerősökbe fut az ember. Egyik nap például beszállt egy kövér alak, már rendesen beivott, és megállás nélkül beszélt. Tipikus blabla volt, néha azt hiszem, az emberek nagyobb része csak azért ül taxiba, hogy beszélhessen valakivel a gondjairól. Ez az alak azonban...

– Bocsi, hogy megkérdezem – szakítottam félbe –, de te nem a Tommanacs vagy?

Nem találkoztunk vagy tíz éve, szóval eltartott pár pillanatig, amíg felismertük egymást. Tommanacs már a közép suliban is két bandában dobolt párhuzamosan, és azt mondta, most is benne van egyben.

– De ez már nem komoly – legyintett. – Csak ilyen poén banda. Tudod, poén szövegek, meg minden. Figyuzz, gyere le koncertre, hétvégén lesz, már ha ráérsz.

Én meg elmentem. A koncertet a Robotban tartották. Elég kellemetlen volt, hogy nyolc főből állt a közönség. Ami meglepett, hogy az énekes-gitáros frontemberük Szupersztár volt. Sőt, az egész bandát Superstarsnak hívták.

A koncert után Tommanacs rendesen megritkította a Robot piatartalékát, meg is kért, hogy ha nem gond, vigyem haza, mert így nem akar vezetni.

– Ja, és akkor Eszeszt is már, légy szíves, mert ő is ott lakik nem olyan messze – bökött rá Szupersztárra.

Útközben megkérdezték, hogy éreztem magam, én meg nem akartam megmondani, hogy nem igazán ajultam el a zenéjüktől, inkább azt mondtam, jól nyomták, bár nekem a poénok annyira nem ültek.

– Milyen poénok? – kérdezte Szupersztár, vagy, ahogy ezek szerint manapság hívják: Eszesz. – Tomi, már megint azt mondta, hogy poénzenekar vagyunk?!

– Pornót akartam mondani – nevetgélt Tommanacs.

– Nem vagyunk poénzenekar – magyarázta Eszesz –, hanem laza, feelgood rock banda, aminek a szövegeivel és a hangzásával bárki együtt tud menni. Spotify kompatibilisek vagyunk: kétperces számok, semmi intró vagy felvezetés, rögtön bele a közepébe... – Eszesz magyarázott még egy ideig, én meg bólogattam, hogy hát igen-igen, tényleg.

Tommanacs szállt ki elsőnek. Adtam neki egy névjegykártyát, hogy hívjon nyugodtan bármikor, elengedem neki a fuvardíjat. Akkor még nem tudtam, ezzel mennyi hajnali négyes telefonhívást hozok a nyakamra...

Szuper... mármint Eszesz sem lakott messze. Kellemetlen lett volna, ha őt csak úgy kiteszem, így neki is adtam egy kártyát, illetve felajánlottam, hogy ő is bármikor hívhat.

Nem gondoltam, hogy fog, de három nappal később felhívott. Nemrég született a fia, a Tesco messze, autójuk nem volt, így kettőt-hármat kellett fordulniuk, mire minden hétrelvót haza cipeltek. Gyakorlatilag a „bevásárlókocsisuk” lettem, közben megismertem a barátnőjét, Csillagot, mármint Csillát, csak Eszesz mindig Csillagnak becézte, és ez rám ragadt.

Esténként, miután lefektette a fiát, egyre többször vittem Eszeszt mindenfelé. De legtöbbször valami gyanús alakhoz mentünk, aki jin-jang, vagy hasonló szimbólumot vésett a gitárjára, hogy jobb legyen a hangzása, vagy megitatott vele valamit, amitől, ígérete szerint, jobban énekel majd. A következő koncerten tényleg sokkal jobban énekelt, de fél óra múlva le kellett rohannia a színpadról, olyan hasmenés jött rá,

utána pedig bereked. Eljárt egy kövér nő meg egy kopaszodó fickó meditációs kurzusára, ahol arra koncentrált, hogy minél jobb zenész legyen. Rengeteg kuruzslóhoz vittem.

Egyszer megkérdeztem tőle, hogy: – Te, Eszesz, nem lenne egyszerűbb, ha énektanárhoz vagy gitártanárhoz mennél, mintsem ezekre költeni a pénzedet?

Eszesz elővette a gitárját, amire már annyi szimbólum volt rávésve, meg -ragasztva, hogy a gitár teste nem látszódott alattuk. Lefogott egy akkordot.

– Látod ezt? Ez a maximum, amit le tudok fogni. Túl rövidek az ujjaim. Ez nem gitáros kéz. Láttad már Slash ujjait? Vagy Tony Iommiét? Nekik nagyon hosszú ujjak vannak, simán átérnek másfélszer annyit, mint én. Ha elmegyek egy tanárhoz, azt mondja, ez a maximum, innen nem tudok fejlődni. Márpedig fogok. Ők meg bekaphatják.

Aznap este a nyolcadik kerületbe vittem. A ház, ami előtt megálltunk, ránézésre bontás alatt állt.

– Komolyan ide akarsz bemenni? – kérdeztem.

– A zsigereimben érzem, hogy jó helyen vagyunk – bizakodott.

– Szeretném én azt látni – jegyeztem meg.

De nem szállt ki az autóból.

– Azt mondják, jobb, ha ketten vagyunk fent nála – mondta rám nézve.

Féltettem az autót ezen a környéken az éjszaka közepén, sőt, a nappal közepén is féltettem volna, de végül ráálltam, hogy bekísérem. Öreg, gangos házba mentünk, a falon ezeréves golyónyomok látszódtak. A harmadik emeletre sétáltunk olyan lépcsőn, amire máskülönben rá nem léptem volna. Az egész emeleten üres lakások, csak a legutolsónak volt ajtaja.

– Szerintem... ez az – motyogta Eszesz, és bekopogott.

Az ajtó azonnal kinyílt, alacsony alak dugta ki a fejét... mármint a fejét dugta ki, de volt rajta egy tükörsisak, így a saját eltorzult képünkre néztünk.

– Gyere be, gyere... Ó, ketten vagytok... Hát... Akkor gyertek be mind a ketten – mondta magas hangján.

Csalódottnak látszott, hogy Eszesz nem egyedül érkezett, de nem tudott mit tenni. Leültek a szoba közepére, én meg a falnak támaszkodtam, mert se szék, se más bútor nem volt odabent. Arra kérte Eszeszt, nézzen magára a tükörsisakjában, közben szívjon be minél többet abból, ami a füstölőkől tekereg. A füst csípte a szememet. Jó egy órát voltunk ott, amit én könnyezve, égő szemmel, és magamban igen sokat káromkodva töltöttem. Meg is fogadtam, hogy az életben még egyszer el nem megyek ilyenre.

Eszesz úgy hagyta ott az alakot, mint akit fejbe vertek.

– Jól vagy? – kérdeztem visszafelé menet.

– Igen. – Ennyi volt a válasza.

Aznap pocsékul aludtam, és mikor felébredtem, furcsálltam a világot, mert mindent kékesebben láttam. Igazából tetszett, így szebb képe lett a telefonomnak, teltebbnek láttam a színeket.

Napnyugtakor a KöKi előtti droszton álltam, vártam, hogy befusson egy hívás, mikor felpillantottam a plázára, és... a vér is megfagyott bennem. Hatalmas, sokkezű, torz árnyékot láttam áttűnni a falon. A fény játéka tudtam be. Aztán kiszúrtam, hogy a

város összes hídja alatt úgy tekereg a sötétség, mintha csápjai lennének, meg is kérdeztem az utasomat, neki is úgy tűnik-e.

– Hogy micsoda? – kérdezett vissza bizalmatlanul. – Én semmi különöset nem látok.

Aznap nem tudtam aludni, mert gyíkszerű lényeket láttam az égen, és nem mertem lehunyni a szememet. Leültem tévét nézni, egy régi film ment, *A kölcsönkért kastély*. Épp az a dal szólt, hogy: „Nem tudom, az életemet hol rontottam én el”, mikor megszólalt mellettem a lakásom korábbi lakója, egy idős néni, hogy:

– Erre a filmre csókolóztam először.

A vécébe menekültem, de aztán összeszedtem magam, és kijöttem beszélgetni vele. Kedves néni volt, függetlenül attól, hogy kissé homályosan látszódott. Bocsánatot kért, hogy megijesztett, nem akart rosszat, csak anno jól érezte magát a lakásban, ezért jár vissza.

Hála neki, el tudtam fogadni, hogy ezek szerint látok dolgokat, amiket mások nem. Innentől esténként lett egy egészen exkluzív utasköröm: mindenféle félhomályos alak vitette magát velem. Ha megálltam a temető mellett, biztos, hogy beszállt valaki.

Alig vártam, hogy ismét találkozzam Eszessel, ám végül csak akkor láttam, mikor a következő koncertre vittem. Először Tommancs szállt be, Eszesz utána.

– Jól vagy, haver? – kérdezte Tommancs, mikor meglátta, milyen állapotban van a frontembere.

Eszesz úgy nézett ki, mint egy szobor. Merev tartással ült, alig pislogott.

– Igen

– Beszívtál, vagy mi van? – kérdezte Tommanacs.

– Nem.

– Lemondjuk a koncert?

– Nem.

– Biztos vagy benne?

– Igen.

Mindannyian aggódtunk. Eszesz felsétált a színpadra, fogta a gitárját, és játszani kezdett. Nem voltunk felkészülve arra, ami történt. Eszesz ugyanis semmivel és senkivel nem törődve, egyszemélyes showt adott. Nem énekelt, de hihetetlenül gitározott, az ujjai körül mintha meghajlott volna a tér, mintha nem is szilárd gitár lett volna a kezében. Soha egyikünk sem hallott még olyan hangokat, amiket akkor előhozott. A világ legjobb gitározása volt. Mindenki döbbenet hallgatta. Az a hat ember, aki a közönség volt. Miután abbahagyta, még a zenekara is állva tapsolt.

A koncert után Eszesz csak állt a fal mellett, és nézett maga elé. Mikor szóltunk neki, hogy megyünk haza, jött velünk, de akkor sem mondott semmit. Tommanacs beszélgetni akart vele, mielőtt kiszáll az autóból.

– Eszesz, figyi már picit... Ez... Ez egészen hihetetlen volt. Mit csináltál magaddal, mert ez... Ez földöntúli pengetés volt. Mert csináltál valamit magaddal, igaz? Igaz?!

Eszesz csak ült és nézett maga elé. Tommanacs várt vagy öt percet, de mert Eszesz továbbra sem válaszolt, kiszállt, és bevágta az ajtót maga után.

Hazavittem Eszeszt.

– Valóban egészen hihetetlen volt – mondtam neki.

Semmit sem mondott.

– Képzeld, én meg... – El akartam mondani, hogy látok mindenféle homályos alakokat, és tudni akartam, ő így van-e vele, de ahogy a kifejezéstelen arcára néztem, elakadt a szavam.

Eszesz szó nélkül szállt ki, majd eltűnt a lépcsőház sötétjében, nem kapcsolta fel a folyosólámpát sem.

Mikor legközelebb segítettem Csillagnak bevásárolni, meg akartam kérdezni, minden rendben van-e otthon, de mert hozta a fiukat is, ami nem volt szokása, fel sem kellett tennem a kérdést.

– Kitartást – mondtam Csillagnak, miután kiszállt a házuk előtt.

– Köszí – mosolygott szomorúan. – Volt már ilyen, mikor valami nagyon a fejébe szállt. Majd túl lesz rajta. Pár nap. Egy hét maximum.

Aznap éjszakás voltam. Megálltam a temető mellett, nem sokkal később felbukkant egy homályos női alak. Turay Ida volt, megismertem *A kölcsönkért kastélyból*. A Nemzeti Színházhoz vitette magát, és még éjfél előtt oda akart érní. Gond nélkül odavittem, még csak igyekeznünk sem kellett.

– Ez mily épület? – kérdezte, mikor megálltuk a Nemzeti Színház közelében.

Kiderült, hogy a régire gondolt, ami a Blaha Lujza téren állt. Öt perc sem volt már éjfélig, mi pedig vagy tíz percre voltunk onnan. Az útra néztem. Üres volt, leszámítva egyetlen rendőrautót, ami épp abban a pillanatban fordult le a Vágóhíd utcára.

– Oda érünk – mondtam Turay Idának.

Még soha nem mentem olyan gyorsan, mint akkor. Végigtéptünk a Soroksárin. Csikorgott a gumi és meg is csúsztuk, ahogy ráfordultunk a körútra. A körút is üres volt. Úgy ismertem, ahogy az autóversenyző a versenypályát: minden gödröt, minden kátyút csukott szemmel is el tudtam volna kerülni. A Corvin–negyednél már kétszázzal száguldottunk, majd kétszázöttel, végül kétszázöttszel – ez volt az autóm végsebessége. Csak másodpercekig élvezhettük, mert utána fékezni kellett.

Éjfél előtt egyetlen perccel értünk a Blahára, és mert tiszta volt az ég, pár percre megjelent a régi Nemzeti Színház homályos képe.

– Játshattam volna itt – sóhajtotta Turay Ida. – Hazajöhettem volna, de végül... A férjemre hallgattam, és maradtunk odakünn. Bolondság volt nem hazajönni. Nagyon bánom, hogy így döntöttem, nagyon bánom.

Szomorúan felsóhajtott.

– Ön is bán valamit, amit nem tett meg? – kérdezte tőlem.

Izzadtam, a szívem legalább százhetvenet vert. Ha választanom kellene a szex és a száguldás között, gondolkodás nélkül a száguldást választanám. Tizennyolc éves koromban mégis feladtam. Ültem az autóban, markoltam a kormányt, és képtelen voltam megérteni, hogy adhattam fel az álmom. Örületesen irigyeltem Eszeszt, és azt kívántam, bárcsak olyan lennék, mint ő.

Két nappal később a szokásosnál is sokkal jobban elázott Tommancsot vittem haza, mikor előre hajolt: – Figyi már, képzeld, nem is mondtam, hogy izé, de vége lett a Superstarsnak. Felbomlottunk.

A legutóbbi koncert után próbáltak párszor, de Eszessel egyszerűen nem lehetett tartani a lépést, annyival magasabb szinten zenélt, mint ők, így meg nem látták értelmét a folytatásnak.

– Egyébként is már kiöregedtünk a zenélésből – fűzte hozzá. – Meg aztán ugyanannak a maximum tizenöt embernek játszani állandóan, akiket mindig meg kell hívnunk, hogy legyen közönségünk..., mi értelme? – legyintett. – Igazából már el is adtam a dobomat.

Nem sokkal később Eszesz is felhívott:

– Jöjj – mondta, és azzal lerakta.

Ilyen nagyívű invitálásnak nehéz ellenállni, elmentem érte.

– Hallottam, mi történt, sajnálom. Mit csinálsz most? Te is feladod a zenélést?

– Nem.

Máris jelentkezett pár másik bandába gitárosnak, meghallgatásról meghallgatásra jártunk. Egyen-kettőn én is bent voltam, és bár tényleg szédületesen gitározott, és mindenki elájult attól, amit tudott, senki sem akarta bevenni. Az elutasítások után semmi érzelmet nem láttam az arcán.

– Te – kezdtem, és bár mindenem tiltakozott, nehogy folytassam, végül csak folytattam. – Nem kellene esetleg megint meglátogatni azt a tükörfejűt? Hátha... Nem tudom... Tudna... segíteni... vagy valami.

Eszesz nagyon hosszan hallgatott, igazából azt hittem, vagyok olyan szerencsés, hogy nem válaszol.

- Nem vagyok elég jó - mondta. - A test akadályoz. Még mindig.

- Nem akadályoz az téged semmiben, csak épp... - Ekkor értettem meg, mi a gond. Eszesz gitártechnikailag szédületes volt, ám a zene, amit csinált, erősen közepes maradt. Hiányzott belőle... talán a vágy. Vagy a tűz. Vagy nem tudom, mi, de valami hiányzott belőle, mert összességében nem volt túl jó. - Egyáltalán, minek akarsz belépni egy újabb bandába? Nem lenne jobb teljesen önállóan nyomnod?

Már majdnem hazaértünk, mire válaszolt: - De.

Másnap nem meghallgatásra kellett vinnem, hanem a Deák térre. Egész nap a metróban zenélt, megállás nélkül, ám amikor délután beszállt az autóba, semmiféle fáradtság sem látszott rajta.

- Hogy ment? - kérdeztem.

Ötszáz forintot keresett. Próbáltam vigasztalni, hogy kezdésnek ez sem rossz, de semmit sem mondott rá.

Másnap is ki kellett vigyem, és harmadnap is. Kiderült, azért ért rá ennyire, mert elvesztette a munkáját.

- Akkor miből éltek? - kérdeztem, ő meg nem válaszolt.

Gondolom, Csillag GYES-éből tartották fenn magukat.

Másnap megpróbáltam beszélni vele.

- Nem akarnál másféle zenét játszani? Nem csak saját szerzeményeket? Hátha jobban értékelnék az emberek, ha olyat hallanának, amit ismernek.

- Az... - kezdett bele, majd hosszan hallgatott. - Az nem adja vissza a teljes technikát.

- És az gond, vagy mi?

Erre már nem válaszolt.

Továbbra is mindennap kivittem a Deák térre. Csak napi párszáz forint jött össze neki. Próbáltam rábeszélni, keressen magának rendes munkát, de semmit sem mondott, csak amikor megérkeztünk a házuk elé:

– Egyre kevésbé megy.

A kezét nézte meg az ujjait.

– Egyre rosszabb vagyok.

Mintha visszakúszott volna némi érzelem a hangjába, és ez reménykedővé tett, hogy hamarosan kimegy belőle, amit a tükörfejű belefüstölözött, és olyan lesz, mint régen.

Egyik vasárnap felhívott:

– Gyere.

A tükörfejűhöz akart menni.

– Biztos vagy benne? – kérdeztem, miután beült a taximba. – Mit akarsz tőle?

Hosszú percekig vártam a válaszára, de persze nem mondott semmit, csak nézett maga elé. Végül elvittem. Megálltunk a ház előtt, Eszesz azonban nem szállt ki.

– Gyere. Te is. Fel – mondta.

– Mit akarsz tőle? – kérdeztem ismét, mert reméltem, hogy vissza akarja csinálni az egészet.

Semmit sem válaszolt.

– Eszesz, én... – kezdtem bele. – Én látok ilyen homályos... embereket. Te is?

Erre rám nézett.

– Hogy? Mi?

– Te is látsz ilyen furcsa dolgokat a világban? Árnyékokat, meg... ilyesmiket?

Ahogy nézett rám, tudtam, hogy nem.

– Fel. Gyere – mondta inkább.

– Csak akkor megyek, ha visszacsináltatod velem magadat. Gondolj már Csillagra, meg...

Nem várta meg, hogy befejezzem, kiszállt, és eltűnt az épület sötét kapujában.

Mérgesen néztem utána, aztán kiszálltam, és mentem én is. Nem találtam meg a lépcsőt, csak kóvályogtam összevissza, míg újra az autóhoz értem. Beültem és vártam, hogy felbukkanjon.

Hajnalig vártam, de nem jött ki. Munka után, este, vissza akartam menni, de még az épületet sem sikerült megtalálnom, nemhogy Eszeszt. Inkább összeszedtem magam, és felcsöngettem Csillaghoz. Mielőtt Csillag ajtót nyitott, reménykedtem, Eszesz otthon lesz, de nem volt.

– Azóta nem járt itthon, hogy elment veled. Gondoltam, hogy történt valami. Az utóbbi időben megint furcsán viselkedett. Már mint... a furcsához képest is furcsábban.

Pár nappal később kerestek a rendőrök, de semmi használhatót nem tudtam mondani nekik. Sejtettem, hogy nem találják meg Eszeszt, és nem is találták.

Nem sok kedvem volt már homályos emberekkel tölteni az időmet, mert mindig Eszesz jutott róluk eszembe. Ezekkel sem lehetett beszélgetni. Turay Ida például mindig ugyanazt a tizenöt mondatot mondta, és egy idő után azelőtt tudtam neki válaszolni, hogy kinyitotta volna a száját. A lakásomban a néni mindig ugyanazt a nyolc filmet nézte, én meg annyiszor láttam mindent, hogy kívülről el tudtam mondani a szövegüket.

leszakadtak a gazdájukról

Így értettem meg, hogy ezek az alakok nem a jelenben vannak, hanem a múlt darabkái, erősebb vágyak, örömök, bánatok, amik leszakadtak a gazdájukról, amikor az meghalt. Saját magukról bármennyit szívesen beszéltek, de máshoz vagy a jelenhez hozzá sem tudtak szólni.

Egy különösen ködös éjszakán, mikor épp semmi fuvarom nem volt, kiültem a Dunapartra, nézni a város fényeit a ködön át. Akkor meghallottam valamit. Gitározást. Hasonlított ahhoz, amit Eszesz tudott, de annál sokkal földöntúlabb, mintha nem is ebből a világból szólt volna. Elképesztett a technikája, mintha a kezét, ami a húrokon játszott, semmiféle földi korlát nem kötné.

Ám a zene, amivé a hangok összeálltak, továbbra sem volt túl jó vagy fülbemászó.

– Eszesz? – kérdeztem. – Te vagy az? Itt vagy? Hallasz..., hallasz engem?

Nem kaptam választ, a gitározás pár pillanat múlva elhalkult, a köd is eloszlott. Utána többször visszamentem a Dunapartra, egész éjszakákat vártam ott, hátha ismét hallhatom vagy találkozhatom vele, de sosem jött. Szép lassan elhalványultak körülöttem a homályos alakok meg a híd alatti árnyékok. Kiment belőlem a tükörfejű füstölőinek hatása.

Azokon az utolsó éjszakákon néztem a sötét eget, és egyre többször láttam magam

előtt, ahogy a gokartoktató azt mondja, tehetséges vagyok, de itthon nem érdemes ezt csinálnom. Akkor jutott először eszembe, hogy talán mégsem gusztustalan rohadék volt, aki eltántorított az álmaimtól, hanem értelmes ember, aki látta, milyen fontos nekem a versenyzés, és nem akart megsemmisíteni azzal, hogy azt mondja, tehetségtelen nulla vagyok.

bárcsak

Nekem is ezt kellett volna tennem Eszesszel. Nem azt mondani neki, hogy jól nyomod, haver, hanem hogy jól nyomod..., de ha a jelenleginél több lenne benned, már kiderült volna – vagy valami ilyesmit. Bárcsak ezt mondtam volna... De mindig is lassú voltam. Megfogadtam, hogy többet nem követem el ezt a hibát.

– Sajnálom – suttogtam az éjszakába, bár szerintem senki sem hallotta.

kép | Kevin Mueller, unsplash.com